

III RIIGIKOGU

4. istungjärk. Protokoll nr. 102 (12).

1927. a.

III Riigikogu koosolek 10. oktoobril 1927. a. kell 10.

Kokku on tulnud 95 Riigikogu liiget.

Valitsuse loosis: Riigivanem **J. Teemant**, rahaminister **L. Sepp**, põllutöominister **O. Köster**, välisminister **F. Akel**, teedeminister **A. Kerem**, kohtuminister **O. Tief**, töö-hoolekandeminister **J. Masing**, siseminister **J. Hüneron**, haridusminister **J. Lattik**, kaubandus-tööstusminister **K. Kornel**.

Päevakord:

1. Riigihoiukassa seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

2. Riigi 1927./28. aasta kulude ja tulude lisaelarve nr. 1 — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

3. Endise „Eestimaa närvi- ja vaimuhaigete eest hoolitsemise seltsi“ varanduste korraldamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

4. Veo- ja liikumisvahendite üldlugemise, registreerimise ja kaitsevæle võtmise seaduse rikkumise kohta käivate karistusmääruste seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

5. Eesti-Poola vahelise kauba- ja laevanduslepingu ja tema lõpuprotokolli kinnitamise seadus — väliskomisjoni ettepanek.

6. Läbirääkimised Vabariigi Valitsuse vastamise puhul Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma arupärimisele metsade ja parkide laastamise kohta.

7. Välismaalaste mahajäänud varanduste korraldamise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

8. „Ühisus Tartu eksporttapamajale“ riikliku laenu andmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

9. Deposiitide paigutamise seadus — III lugemisel.

10. Eesti kultuurkapitali seaduse muutmise seadus — II lugemisel.

11. Eesti-Vene rahulepingu põhjal Vabariigi Valitsusele üleantud väärtpaberite tagasandmise seadus — II lugemisel.

12. Riigi põlevkivitööstuse põhimäärus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

13. Riigikassatähtede ja vahetustähtede emissiooni lõpetamise seaduse, rahaseaduse ja Eesti

Panga põhikirja („R. T.“ nr. 48 — 1927. a.) elluviimise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

14. Pikalaenu panga põhikiri — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab esimees **K. Einbund**.

Sekretäri kohal abisekretär **J. Piiskar**.

Koosolek algab kell 10.20 min.

1. Päevakorra Juhataja **K. Ein-täiendamine. bund**: Avan Riigikogu koosoleku.

Päevakorda võetakse nähtava enamusega **A. Tammanni** (töer) ettepanekul esimeseks päevakorra-punktiks komisjonide täiendavad valimised.

2. Komisjonide Nähtava enamusega täiendavad va-valitakse omavalitsuse komisjoni **A. Tammanni** asemele **Th. Pool** (töer).

3. Riigihoiu- Redaktsiooni komis- kassa seadus — joni aruandja **O. Gus-tavson**.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

4. Riigi 1927./28. Redaktsiooni komis- a. kulude ja joni aruandja **O. Gus-tavson**.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

5. Endise „Ees- Redaktsiooni timaa närvi- ja komisjoni aru- vaimuhaigete andja **O. Gus-tavson**.

Seaduse lõpu- redaktsioon võe- takse vastu näh- tava enamusega.

6. Veo- ja liiku- Redaktsiooni misvahendite komisjoni aru- üldlugemise, re- andja **O. Gus-tavson**.

ja kaitsevæle võtmise seaduse rikkumise kohta käivate karistusmääruste seadus — redaktsioon.

7. Eesti-Poola vahelise kauba- ja laevanduslepingu ja tema lõpuprotokollu kinnitamise seadus — I lugemisel.

Sellejuures paistab väliskaubanduse statistilisi andmeid vaadates, et Eesti väljavedu Poolasse on võrdlemisi väike. Sellevastu on Poola sissevedu Eestisse, iseäranis viimastel aastatel, väga tõusnud. Mullu tõusis see sissevedu nii kõrgele, et Poola neljandal kohal meie sisseveomaadest oli. Arvud näitavad, et meil väljavedu Poolasse oli 1924. a. kõigest 500.000 marga eest, 1925. a. 5.793.000 ja 1926. a. 16.241.000 mk. Sellejuures oli sissevedu Poolast 1924. a. 79.756.000, 1925. a. 158.643.000 ja 1926. a. 992.500.000. Nagu andmetest näha, on Poolast sisseveetavate kaupade hulk meil viimasel ajal eriti kasvamas. Käesoleva aasta esimesel poolaastal on Poolast sisse veetud 15.149 tonni 224.519.000 marga väärtuses. Võrreldes eelmise aasta sisseveo koguväärtusega ei ole siin küll tõusu tunda, aga Poolast sissevedu on meil ikkagi võrdlemisi suur. Teiselt poolt on viimasel ajal just ka Eestist väljavedu Poolasse tõusma hakanud. Meie näeme, et käesoleva aasta esimesel poolel üksi on sinna välja veetud 22.267.000 marga eest. Nagu eelmise aasta andmetest näha, on mullu Poolasse välja veetud terve aasta jooksul kõigest natuke üle 16.000.000 mk. eest.

Nii on arusaadav, et Eesti-Poola vaheline kauba- ja laevanduslepingu sõlmimine juba 1923. a. saadik päevakorral seisis, kuid kahjuks ei läinud korda seda lepingut sõlmida sellepärast, et läbirääkimistel üles kerkis takistus enamsoodustuste alal. Nimelt on teatavasti Eesti-Vene rahulepingu päevist saadik sellel seisukohal asunud, et meil oma naabermaadega tuleb majanduslikul alal paratamata lähemasse vahekorda asuda.

Esijoonel on tahetud Balti riikidega, eriti Soome ja Lätiga, aga pärastpoole ka Leeduga ligemat majanduslikku läbikäimist võimaldada sel teel, et neile riikidele katsuti iseäralikke soodustusi anda vastastikkuse alusel. Kuid sellesama põhimõtte järgi pidi ka ma-

Seaduse lõpu-redaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

Väliskomisjoni aruandja **J. Tõnnisson:** Eesti-Poola vahelise kauba- ja laevanduslepingu sõlmimise vajadus tekkis meil sellest, et mõlema maa vaheline kaubanduslik läbikäimine järjest tõus-

manduslikku läbikäimist Venemaaga arendatama vastastikkuse alusel enamsoodustuse teel, misjuures Soome-Vene rahulepingu sõlmimisest saadik meie rahulepingu põhjal meile iseäralik soodustus osaks sai selle poolest, et Soomele antud tollita kaupade sissevedu rahulepingu põhjal ka meie peale laienes. Kui aga 1922. aastal Nõukogude Venemaa üles ütles Soome-Vene kaubalepingu ja Soome tollita sissevedamise õiguse kaotas, siis läks ka Eestil see soodustus kaotsi. Nüüd oli loomulik arvesse võtta, et kui tahetakse Nõukogude Venemaaga vastastikkuse alusel Venemaalt jällegi teatavaid soodustusi sisseveo alal omandada, siis pidi meil kompensatsiooni või vastutasu mõttes ka midagi pakkuda olema. Sellepärast oli meil püüd, et need soodustused, mida võidakse anda Nõukogude Venemaale kui naabermaale, iseenesest ei laieneks teiste riikide peale. Sellepärast oli siis ka tähtis, et uute kaubalepingute sõlmimisel nõndanimetatud Vene klausel arvesse võetakse, ja need soodustused, mis võidakse anda Venemaale eriliste soodustuste põhimõtte alusel, teistele riikidele osaks ei saaks.

Kui Eesti-Poola vahelise kaubalepingu läbirääkimisele asuti, siis oli Poolamaal loomulik püüd — saada sama palju soodustusi, kui seda Venemaa võiks saada, sellepärast et Poolamaalt veeti meile sisse just niisuguseid aineid, nagu teravilja, suhkrut, petrooleumi, mida võis ka Nõukogude Venemaa meile sisse vedada. Kui nüüd oleks Nõukogude Venemaale antud iseäralikke soodustusi, siis oleks see kahtlemata raskendanud Poola sissevedu meile. Sellepärast kerkisid läbirääkimistel üles lahkumineku selle küsimuse ümber, kas saadakse Poolale Vene klauseli ulatuses vastu tulla. Et Eesti poolt seda seisukohta, mida oli seni pooldatud, ei saadud käest ära anda, teiselt poolt, kuna Poola võimalikuks ei arvanud oma nõudmisest loobuda, siis katsuti leida teed, mis kokkuleppele viiks, ilma et kumbki pool oma positsiooni tarvitseks käest anda. Viimati on nõnda kokku lepitud, et ei kõnelda siin Nõukogude Venemaa klauselist, aga Poola reserveerib omale õiguse, et tema võib lepingust tagasi astuda kahekuulise etteütleamise järele, kui Eesti annab mõnele riigile soodustusi, mis kaugemale lähevad, kui enamsoodustuse alusel neid Poolale osaks võiks saada. Selle kohta lepitati lõpuprotokollis kokku.

Kui nüüd tahaks Eesti anda iseäralikke soodustusi Nõukogude Venele, siis peaks ta sellest informeerima Poolat, ja Poola teeb siis omad järeldused. Tema võib lepingu üles öelda. Nii ei ole praeguse lepinguga kumbki pool ülearu seotud.

See on nüüd niisugune pääsetee, mis lepingu sõlmimise võimaldas, mis aga ei takista kumbagi poolt oma huvisid kaitsmast.

Kui see takistus oli võidetud, siis oli teistes küsimustes kerge kokku leppida. Siin on üksikuid muudatusi soodustuste asjus juba varemgi olnud. Piirati enamsoodustusi territoriaalselt, kuna Balti klausel tähendab, et need soodustused, mis Balti riikidele antud, ei pidanud teistele minema, kuid ka objektide poolest on piiratud enamsoodustuse klauselilt selle poolest, et nagu Inglise ja Ameerika Ühisriikide kaubalepingutes ette on nähtud, need soodustused peavad tollimaksude kohta käima j.n.e.

Sellejuures on praeguse lepingu iseloomustavaks jooneks see, et on rahvusliku käsitluse poolest soodustusi tehtud. Siiski on igalpool vastastikkuse alusel talitunud. On näiteks kodanikkude kohtuliku kaitse poolest ette nähtud rahvuslik käsitlus vastastikkuse alusel.

Sellepoolest ei ole iseäralikku takistust selle lepingu sõlmimiseks. Meil on aga eriline huvi praegu selle lepingu sõlmimist kiirustada sellepärast, et meie väljavedu Poolasse muidu kannatab. Nimelt on Poolas maksmas teatav sisseveo kitsenduse kord. Peab saama litsentse või sisseveolubasid, kui mõningaid kaupe tahetakse sisse vedada. Poola on aga nüüd oma kaubalepingute sõlmimise hõlbustuseks maksma pannud põhimõtte, et sisseveolubasid antakse soodustatud kujul just neile maadele, kus Poola suhtes ei ole maksmas kõrgemad tollid. Kui meil hakkavad differentsiaal-tollid maksma, langeksime meie kahtlemata selle põhimõttega vastollu.

Peale selle on veel 26. augustil 1927. a. tõstetud Poola sisseveotolle kuni 100%. Kui meie nüüd kaubalepingut ei sõlmi, siis hakkab meilt Poolasse sisseveetavate kaupade suhtes kõrgem toll maksma, ja selle tagajärjeks oleks, et siis meie väljavedu Poolasse enam nõnda tõusvas sihis ei arene, kui seda viimasel ajal on nähtud.

Kui meil kokku lepiti Eesti-Poola vahelise kaubalepingu poolest, siis on Poolas meile toodete sisseveo suhtes juba kergendusi hakatud tegema. Meil on juba 1927. aasta kohta teatud kontingendid Eestist Poolasse sisseveetavate toodete suhtes määratud kindlaks. Need andmed on juba Vabariigi Valitsuse seletuskirjas tähendatud, ma ei hakka neid siin lähemalt nimetama.

Kaubalepingu sõlmimisel on nüüd mõlema valitsuse esindaja vahel kokku lepitud, et niisuguseid kontingente Eestist Poolasse sisseveetavate toodete kohta tahab Poola valitsus kind-

laks määrata ka edaspidi loaalselt, ilma et seda oleks tarvitsetud kaubalepingus tähendada.

Kui meie nüüd aga kaubalepingut ei sõlmi, siis on muidugi Poola valitsusel võimata neist lubadustest, mis kaubalepingu sõlmimisega antud, kinni pidada.

Kui silmas pidada, et meie kaubaleping hakkab alles maksma üks kuu pärast ratifitseerimise dokumentide vahetamist, siis peame meie selle eest hoolitsema, et enne 26. detsembrist aegsasti juba oleksid ratifikatsiooni dokumendid vahetatud.

Kuidas nende ratifikatsiooni dokumentide vahetamisega lugu ligemalt on, seda ei saa praegu öelda sellepärast, et Poolas praegu seim koos ei ole, ja ei ole ette näha, kas seim saab nii ruttu selle lepingu ratifitseerida, et ta võiks maksma hakata enne 26. detsembrist. Sellejuures on aga valitsusel võimalik Poola valitsusega läbirääkimisse astuda, et see leping maksma hakkaks ka enne ratifikatsiooni dokumentide vahetamist, kui ratifitseerimise seadust vastavalt täiendada. Kui Poola valitsus omalt poolt need soodustused, mis lepingus ette nähtud, meile kindlustaks, siis ei oleks ka selle formaliteedi täitmisel nii väga suur tähtsus.

Igatahes on aga tähtis, et meie omalt poolt kiires korras kõik teeme, et Eesti-Poola vaheline kauba- ja laevandusleping lõpuprotokolliga koos kinnitamist leiaks.

Selles mõttes teen väliskomisjoni nimel ettepaneku, Eesti-Poola vahelise kauba- ja laevanduslepingu ja selle lõpuprotokolli kinnitamise seadus I lugemisel vastu võtta.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud.

8. Läbirääkimised Vabariigi Valitsuse vastamise puhul Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma arupärimisele metsade ja parkide laastamise kohta.

K. Ast (stp): Austatud härrad Riigikogu liikmed! Läänud korral, kui härra põllutööminister seletusi andis, tõi ta rohkesti arvustikulist materjali ette meie metsa seiskorra kohta ja samuti meie metsade kasutamise kohta. Ma tähendasin siis, nagu lugupeetud Riigikogu liikmetel meeles on, et härra põllutööminister on arvutanud nii, nagu see ei tohiks sündida. Aga ma tähendasin ühtlasi, et ma ei saa selles suures materjali hulgas silmapilkselt orienteeruda sellepärast, et ma steno-

grafeerida ei oska ja läbi mõelda tervet materjali ei jaksanud. Vahepeal on mul aga võimalus olnud härra põllutööministri poolt ettekan- tud arvustikulist materjali lähemalt silmitseda ja sellepärast ei raatsi ma täna, kus selle aru- pärimise otsustamine lõplikult Riigikogus ette tuleb, sõna võtmata jätta. (Riigivanem J. Teemant: Ei raatsi!) Jah, ma tahaksin tõsiolusid jalule seada. (Riigiva- nem J. Teemant: Ah soo, see on teine asi!) Kõigepealt oleks mul tähenda- dada üldiselt, et härra ministri poolt meie praegust metsade seisukorda ja suurust on kujutatud pisut teisiti, kui senise arvustiku järgi metsade seisukorda oli maallitud. Härra minister arvestab praegust metsade pindala, mis riigile kuulub, 748.468 ha peale. Sel- lest oleksid raiesmikud ja legendikud — 70.217 ha, mille juures raielangiks on määratud 7.585 ha. Edasi on planeeritud põllutööministri and- mete järgi metsamaadest kuni tänavuse aasta 1. jaanuarini 41.818 ha ja sellest hektaaride arvust on metsaga kaetud 34.333 ha., raiesmi- kud ja langid — 7.484 ha., tähendab, pla- neeritud metsa maa-alade küljest osaliselt. Kui aga vaatleme neid arve eelmistel ajajärkudel ametlikult antud arvudega, siis paistab vahekord mõningas suhtes iseäralikult silma. Ma tuletan meelde, — aga ma võtan ainult puht ametlikud arvud, — et 1. jaan. 1922. a. oli ametlikkude andmete järgi metsa pindala 756.320 ha. Sellest oli meil raiesmikke ja legendikke 54.500 hektaari ja sellejuures aas- ta raielanke 9.872 ha. Ma kordan veel, et lu- gupeetud põllutööministri andmete järgi on 748.468 ha metsa pindala, millest on 72.217 ha raiesmikke ja legendikke kokku, selle juu- res on meil metsamaast välja arvatud 41.818 ha. Kui meie need arvud kõrvutame, tuleb välja, et meil riigi metsaala on 1922. a. alates härra ministri tänapäeva arvustiku kohaselt suurenenud arusaamatul viisil 49.670 ha võrra. (Põllutööminister O. Köster: Ega seal midagi imestada pole: nüüd on kokku seatud täpse- mad metsakorralduse andmed. Imestada pole seal midagi.) Võib olla. Aga mina tahtsin konstateerida, et 1922. a. ametlikkude andmete järgi, juurde võttes 1924. a. andmeid ja meeles pidades, et härra põllutööministri seletuse järgi on võe- tud metsa 69.172 ha, saame härra põllutöö- ministri arvustikus imeliku juurdekasvu, ni- melt 50.000 ha. (Vahelhüüe põllu- tööminister O. Köstri poolt.) Mina ei ole suutnud tungida nende arvude lõplikku sisusse, ma ei ole jõudnud üles otsida, millest see vahe tuleb, vaid võin ai- nult oletada, ehk on siin tegemist mingi ek-

situsega, või on vahepeal täpsemaid andmeid kogutud. Sellepärast ei anna ma sellele osale härra põllutööministri seletusest erilist täht- sust, vaid märgin ainult ära.

Mille juures ma tõsiselt peatuda tahan, on lugupeetud põllutööministri matemaatika meie metsakasutamise, nimelt juurdekasvu alal. Võttes kätte stenogrammi härra põllu- tööministri kõnest leiame, et ta võtab prof. Mathieseni väljarehkenduse, et meil juurde- kasvu metsas on ühel hektaaril aastas 0,44 kantsülda, ja kasvatades selle teatud metsa pindala peale leiab, et meil metsa aastane juur- dekasv on keskmiselt 300.000 kantsülda. Siia juurde toob põllutööminister arvustiku ja näitab, et 1922. a. on raiutud metsa 231.329 kantsülda, 1923. a. — 257.448 kantsülda, 1924. a. — 261.197 kantsülda, 1925. a. — 303.129 kantsülda. 1925. a. on kõige suurem raiumine, ja härra põllutööminister ütleb, et 1926. a. kohta puudub kokkuvõte, kuid võib oletada, et 1926. a. on raiutud vähem, kui 1925. a. Ma võtsin kokku keskmise ja leidsin, et nende aastate kohta, mis põllutööministri poolt ette toodud, oleks siis raiumine olnud 264.250 kantsülda, aga juurdekasv 300.000 kantsülda. Järelikult on siis meil suur üle- jääk, nii nagu põllutööminister seletas, et meie ei ole tervet juurdekasvu ära kasutanud. Juurdekasv oleks umbes 35 — 40.000 kantsüllä- ni aastas. See oleks kasutamata juurdekasv, metsa päris kapital, mis iga aasta puutumata jääb, meie vaid kasutame protsente. Noh vaadake, selle arvustiku vastu pean ma kõige kindlamal kujul vaidlema. Kui nüüd härra põllutööminister on asunud teisele seisukohale kui enne, nimelt siis, kui metsajagamise sea- dus oli Riigikogu maakomisjonis arutamisel, siis seletas põllutööminister, et meil keskmis- ne juurdekasv on $\frac{75}{100}$ kantsülda. (Põllu- tööminister O. Köster: Kahjuks mind küll seal komisjonis ei olnud.) Aga igatahes põllutööministreeriumi esindaja oli seal küll. Vahepeal on aga nii palju järele antud, et on võetud professor Mathie- seni arvutus, nimelt et juurdekasv on $\frac{44}{100}$. Aga siin jättis põllutööminister ütlemata, mis see professor Mathieseni $\frac{44}{100}$ juurdekasv tähendab, mis sisu sellel on. Vaadake, lugu- peetud Riigikogu liikmed, professor Mathie- seni arv, see juurdekasvu määr, norm, mis on, nagu tagant järele teateid kogudes kindlaks võisin teha, puht teoreetiline norm, puht teoreetiline määr ja mis tähendab järgmist, et okaspuumetsa juurdekasv Eesti vabariigi metsas, mis 100 aastat vana ja mis asub kesk- mise headusega maapinnal, metsa maharaiu- mise korral annab ühe ha pealt 46 — 48 kant- sülda massi, on Eestis metsa juurdekasv 0,44

kantsülda. Pidage meeles seda puht teoreetilist arvustikku, nimelt keskmise headusega maapinnal asuv 100-aastane mets, mis nii tihed ja hea, et ta annab ühelt hektarilt 46—48 kantsülda puumassi. Neil eeldustel ja tingimustel on aasta juurdekasv hektari pealt $\frac{44}{100}$ kantsülda. Muidugi võidakse öelda, milleks niisugune arvutamine üldse kasulik oli. Tal on teaduslik väärtus, tal on seesama väärtus, mis on paljudel juhtumistel näiteks koefitsiendi leidmisel, või keskmise arvu leidmisel. Aga seda normi ei saa kasutada selles mõttes, nagu seda tegi kõnetoolilt härra põllutöominister, sest reaalne pind on sootutiine. Meie mets ei ole oma üldsuses kaugeltki niisugune nagu too mets, mille kohta võtab oma teoreetilise juurdekasvu normi härra professor Mathiesen, ja et meie mets in natura, looduses, niiviisi välja ei näe, seda on kinnitatud kõige autoriteetlikumate ametlike andmetega. Seal on näiteks metsade peavalitsuse aruanne, millest Teie, lugupeetud härra põllutöominister, võtate oma arvustiku Eesti metsa puumassi tagavara kohta.

Juhataja K. Einbund: Rkl. Ast, ma peatan Teid, sest Teie kõne on läbi. Rkl. Voiman teatab, et ta küsitud kõneaja edasi annab rkl. Astile.

K. Ast (stp): Selles aruandes toob metsade peavalitsus ette, et seal, kus meie raiumist oleme toimetanud seniajani, annab keskmiselt meie mets hektari pealt ainult 23 kantsülda puumassi, see tähendab, et enam kui pool vähem on meie tegelikul metsa pindalal kasvavat puumassi, kui tollel pindalal olema peaks, mille kohta prof. Mathiesen oma juurdekasvu normi üles on seadnud. Edasi, sellisama metsade peavalitsuse aruande järgi annab meile tegelikult kasutatav mets, mille keskmine puumassi hulk hektaril on 23 kantsülda, aastas juurdekasvu mitte 0,44 kantsülda, vaid ainult 0,3 kantsülda. Vaadake, see on sootutiine pilt. Et see mitte metsade peavalitsuse aruandes nii ei ole, vaid ka metsade peavalitsuse ülem härra Rosen on sedasama leidnud, sedasama ka Riigikogule edasi andnud, seda leiame 1925. aasta veebruarikuul riigi eelarve läbivaatamise juures antud seletustest eelarvekomisjonis. Tolleaegne metsade peavalitsuse ülem härra Rosen seletab, et tol ajal tema teadu järgi oli metsaga kaetud pindala Eestis suur 617.400 tiinu. Aastane juurdekasv rohkearvuliste katsete najal on selle metsa pealt keskmiselt 30 kantsülda hektaril ja näitab ka seda, et keskmine saak meie eksploateeritavatel metsamaa-aladel on 23 kantsülda metsamassi. Nii et see päris täpne on. Kuid

siiski jõuab tol korral eelarve-komisjonis härra Rosen otsusele, et meil üleraiumist ei ole, vaid ütleb, et tema äranägemise järgi peaks olema tasakaalus ja võib olla isegi ülejääki. Kindlasti ei veenda ta seda komisjonis mitte. Aga üks aasta edasi — 26. veebruaril annab metsade peavalitsuse juhataja, tol korral härra Daniel, jälle seletusi eelarve-komisjonis, ja see avaldab vastupidist veendumust, nii et metsade kasv suurem on. Kust tuleb nüüd see vahe arvestamises? — Vahe tuleb sellest, et härra Rosen, kui ta seletusi annab, esitab ainult meie maharaiutud metsatiinude ja raietiinude arvu. Hiljem aga Danieli ajal, kui juba teisel veendumusel ollakse, siis ei ole arvestatud ainult maharaiutud metsatiinude arvuga, — kui seda küsimust kaaluti, kas meie metsa tarvitame heamajanduslikult või mitte, — seal on arvesse võetud maharaiutud puumass. Ja siis osutus pilt hoopis radikaalsemaks ja selgus, et meie aasta-aastalt raiume üle. Kui meie nüüd veel arvesse võtame, et tegelikult ei saa meie metsa juurdekasvu alal kasutada professor Mathieseni matemaatilist, puht teoreetilist normi, mis on teatud tingimustega võetud, mis on väga põhjalikkude kalkulasioonide järgi leitud ja mida võetakse teatud mõõdupuuga, siis ei saa meie seda võtta arvestamise jaoks meie üldise metsa pindala kohta, vaid seal on leitud sootutiised normid, nagu ma tähendasin — kolm kümnendikku, ja siis jõuame sootutiist sugustele tulemustele. (Põllutöominister O. Köster: Mul oli keskmine arv võetud.) Teie võtsite 44, see ei ole keskmine arv, vaid keskmine on, kui mets on 100 aastat vana ja kui see mets annab ühelt hektarilt 46 kuni 48 kantsülda puumassi, aga meil annab mets, nagu meil ametlikud andmed näitavad, ühelt hektarilt ainult 23 kantsülda, see tähendab poole vähem, kui professor Mathieseni poolt ülesseatud teaduslik norm eeldab. Selles seisab asi, et tegeliku juurdekasvu normi võtab metsade peavalitsus juba 1924. aastast peale ainult 0,3 kantsülda hektari pealt, ja kui teie siis arvutate niisama, nagu teeb seda praegu põllutöominister, siis ei saa meie oma metsade juurdekasvu aastas ümmarguselt mitte 300.000 kantsülda, vaid meie saame ainult 200.000 kantsülda, või täpsemalt 203.000 kantsülda, ja siis, austatud härra põllutöominister ja lugupeetud Riigikogu liikmed, siis ei ole meil metsa ülejääk, nagu seletas härra põllutöominister, iga aasta ligilähedalt 40.000 kantsülda puumassi, vaid meil on puudujääk iga aasta umbes 34—35 kantsülda. Puudujääk, mitte ülejääk. Vaadake, see jätab koguni teise pildi kui see, mille härra põllutöominister siin Riigikogule ette maalis.

Et meie metsaala neile tingimustele ei vasta, mis professor Mathiesen oma normi leidmise juures üles seadis ja millise normi põllutööminister omaks võttis, näitab härra põllutööministri oma arvustik, mille ta Riigikogule ette kandis. Ta näitab, milline on meie metsaala vanusejärkude poolest, ja seal leiame meie siis, et vanuse poolest meie metsad vastavad professor Mathieseni eeldustele väga vähe, nimelt 100—120 aasta vanust metsa on meil ainult 28.457 hektaari või 6% ja sellest vanemat metsa 15.780 hektaari või 3,3%, nii et ei ole täit 10% metsa, mis vastaks eeldusele, mille juures härra põllutööminister tohiks nii arvutada, nagu ta siit kõnetoolilt tegi. Või kui tahaksime siis õieti vastutulelikud olla härra põllutööministrile, mida õieti tõepoolest teha ei tohiks, siis võiksime kanda selle metsa hulka metsa, mis on vana 80—100 aastat, ja seda metsa on 90.000 tiinu, mis oleks protsentuaalselt võttes 18,9%. Kui meie kõik selle kokku võtaksime, siis saaksime 28%. Siia hulka aga ei tohiks arvutada metsa, mis on sada aastat vana, see ei vastaks neile lootustele, mis professor Mathiesen üles seab. See on juba niisugune absoluutne arvutamine, mis mingisugust kriitikat välja ei kannata ja millel reaalseste olude andmiseks mingisugust väärtust ei ole, ning annab ebaõige ja täielikult vale pildi meie metsade tõelikust kasutamisest.

Härra põllutööminister võtab metsateaduse aastaraamatust — tema sõnad lähevad täpselt kokku selle aastaraamatu tekstiga — väljavõtte härra Schabaki seletustest ja ütleb, et 80 tiinu on metsa, kus mingisugust raiet ei ole tehtud, need on Avinurme ja Õtikvere metsad. Seal siista haavad segamini kuuskedega ja anda 60 kantsülda tiinu pealt. On küll niisuguseid metsatükke Avinurme ja Võtikvere juures, kuid mitte 80 tiinu täit metsa, vaid see on üldine selle raiooni maa-ala ja sinna hulka kuuluvad nõndanimetatud mäda..... (V a h e l h ü ü e d t ö ö e r a k o n n a r ü h m a s t: M ä d a l a u k a d.) Mitte mädalaukad, selle kohta on metsateaduses mingisugune eritermin. (P õ l l u t ö ö m i n i s t e r O. K ö s t r i: H ä r r a A s t, m e t s a ü l e m a k o h t o n T e i l e k i n d l u s t a t u d!) Ega ma seda Teie ministriks olemise ajal endale küll ei ihka.

Seal on nõndanimetatud rabamännikud. Need on niisugused metsaalad, kus mingisugust juurdekasvu ei ole, ja selle 80 tiinu hulgas on palju niisugust metsa. Nii et 80 tiinu suurt metsa, mis tiinu pealt 60 kantsülda välja annab, ei ole seal mitte, ja seda peaks härra põllutööminister ometi teadma. Nagu näitab meie metsa ekspluateerimine, on meie mets

äärmiselt halvas seisukorras. Kui sinna juurde võtame veel raiesmikke, siis saame pildi, millest räägivad järgmised arvud: 1922. a. 54.000, 1924. a. 68.000 ja tänapäeva arvud, ütleb härra põllutööminister, on sellel alal 70.000 ha. Nii on lugupeetud härra põllutööminister ikkagi väga hoolimatult talitanud Riigikogu vastu, kui ta arvustikkudega esines ja püüdis Riigikogu veenda, et meil on keskmine metsa juurdekasv aastas 300 kantsülda ja vastavalt sellele suur ülejääk. Tõelikult võiks aga olla juurdekasv ligi 200 kantsülda ja puudujääk 45 kantsülda aastas aga raialankide juures. (V a h e l h ü ü e p õ l l u t ö ö m i n i s t e r O. K ö s t r i p o o l t.) Teie ei ole edasi lugenud, härra põllutööminister. Seesama härra Schabak, kellest Teie rääkisite, tunnistab vähe allpool, et meil on ka niisuguseid raiekohti, kus aastast juurdekasvu võib rehkendada ainult 0,20 kantsülla peale. (V a h e l h ü ü e p õ l l u t ö ö m i n i s t e r O. K ö s t r i p o o l t.) Seal, lugupeetud härra põllutööminister, olete Teie rängalt eksinud. Teie oleksite võinud tulla samasuguse õigusega ja võtta see 0,75 kantsülda juurdekasvu, seda korrutada ja esinedes meile näidata, et meie mets kasvab hiigla progressioonis, ning meie iga-aastane ülejääk on 200—300 kantsülda. Niisama põhjendatud oleks olnud too väitmine, kui Teie praegune väitmine siit Riigikogu kõnetoolilt. Arvustikkudega peab ümber käima õige ettevaatlikult ja õrnalt. Ei saa nii toimetada, et võtame juurdekasvu protsendi või normi näiteks sealt maalt, kus on väga ratsionaalne metsasaasandus, ütleme Saksamaalt, ja kus metsa juurdekasv suur, ja sinna kõrvale panna meie pindala ja öelda: vaat, kui palju meie oleme saanud. Teie olete umbes nii talitanud. Olete võtnud norme, mis on kokku seatud väga heast metsast, mis ligi 100 aastat vana, mille mass ühe hektaari peal on kuni 48 kantsülda, ja tulete selle normiga äärmise metsa juurde, kus on hulk raiesmikke ja kust senise ekspluatatsiooni juures ei ole rohkem saadud hektaari pealt kui 23 kantsülda. Kuulge, lugupeetud härra põllutööminister, Teil peaks olema piinlik niiviisi Riigikogu informeerida. Rahvaesinduse vastu peab ikka valitsusel, kes ainult rahvaesinduse usaldusel võib püsida, teistsugune suhtumine olema. Ja kuna see lugu niiviisi on, siis, härra põllutööminister, lööb juba see ainuke tõsiolu konstateerimine Teil jalad ja usalduse alt. Mis aitab seal siis kõik Teie väitmine Teie heast tahtmisest, kui tegelik politika läheb sootu teist rada, kui Teie ikka veel üleval hoiate metsade jagamise seadust. Teie ei ole siia saadik vaevaks võtnud välja arvestada, kui palju kantsüldi on saanud ja

saavad need metsaalad, mis on antud uutele asunikudele ja mille peal nüüd see mets põllutööministeeriumi keeles likvideeritakse. Oelge meile ka need arvud kantsüldades, nii nagu nad riigile maksma tulevad. Pidage meeles, härra põllutööminister, et meil on legaalne ja illegaalne metsakasutamine. Legaalne on see, mille kohta Teie Riigikogule väärarve ette kandsite, ja see seisab raielankide määramises iga aasta, mille arv nüüd küll vähenenud on, sest ega neid siis laest ei nopita, ja see arv läheb ikka vähemaks, mida rohkem see illegaalne raiumine neil metsaaladel, mis asunikudele siitsaadik juurde planeeritud ja mida see seadus, mis Teie praegu komisjonis hapendate, tahab soodustama hakata, mida suuremaks see illegaalne raiumine läheb, seda vähemaks peab minema legaalne raiumine, ja meie võime selle legaalse raiumise alal varsti tulla nullini, mis ei ole siis kiituseks põllutööministeeriumile ei meil ega välismail, sest see näitab, et meie oleme Eesti vabariigis metsadest lagedaks jäänud, nii et meie enam raiuda ei või, sest et see norm nii väheseks on jäänud.

A. Laur (as): Väga austatud rahvasaadikud! Arupärimise põhjendaja härra Ast arupärimise põhjendamise puhul tähendas, et see ei ole mingi üksik juhtumine, mis on tinginud arupärimise, vaid see on teatav kompleks poliitilisi küsimusi, mis seda arupärimist kannavad. Lubatagu mul lühidalt peatuda nende üksikute küsimuste juures. Arupärijail võib olla on ühes asjas õigus ja nimelt selles, et puumass on meie Eesti riigi iseseisvuse esimestel aastatel rohkem vähenenud, kui ta samal ajal juurdekasvu võis anda. See oli tingitud neist erakordsetest aegadest, mis meil esimestel aastatel oli, see oli tingitud meie majanduseelu stabiliseerimisest, margakursi kindlustamisest. Ja siis edasi vähenes meie mets kahtlemata veel küttekomitee tegevuse tõttu. Daniel ütleb, et küttekomitee südamel lasub suur patt sellepärast, et ta ei tarvitanud mitte ainult küttepuid, vaid raiuti ka väga palju muuks otstarbeks, kuid mida kohapeal ära ei saadud müüa ning mis siis realiseerida tuli tulepuudena. Kolmandaks on metsade vähenemises kahtlemata süüdi meie maareform, mis metsalt nõudis ohvrit asunikudele antava ehitusematerjali näol. Aga kas ühtlasi ka metsa pindala vähenes, see on hoopis iseküsimus. Kui asunikudele juurdelõikeid anti metsamaaladest, siis ei tähenda see veel, et mets kadus, vaid tähendab seda, et riiklikust metsast sai eramets, ja see on õieti kõik. Sellele äratundmisele on ka Vabariigi Valitsus jõudnud ja on viimasel ajal eriti suurt rõhku pan-

nud metsa pindala suurendamisele. Nii kandis põllutööminister ette andmed, millest näeme, et just kahel viimasel aastal on palju suuremal määral metsa seemendatud kui varem, ja samuti kavatsetakse — neid kavatsusi on osalt teostatudki — kuivatada soid ja rabamaid, mis ka meile metsa pindala juurde võib anda, härra Schabaki andmetel ligi 200 tuhat tiinu. See oleks suur võit, kui sood ja rabad saaksid kuivatatud, see suurendaks märksa metsade pindala.

Edasi tähendati arupärijate poolt, et põllupidajate metsaga varustamise seaduseelnõu on metsade laastamine. Kui see seaduseelnõu on metsade laastamine. Kui see seaduseelnõu Riigikogu komisjonis kõne all oli, siis leiti, et paljud asunikud, kel metsa ei ole, on raskes seisukorras, ja et metsaga varustamine on praeguse olukorra juures raske. Et sellest olukorrast välja pääseda arvati otstarbekohasemaks varustada põllupidajaid tükikese metsaga. Et metsa pindala selle läbi ei väheneks näitab kas või seegi fakt, et meie vanad talupidajad, kes said talud metsata, on oma talude metsi tõstnud 130 — 140.000 tiinu peale. Näidati veel, et välisriikides on suur protsent metsi kogukondade ja eraisikute käes ja et seal metsastamist ei teosta valitsuseaparaat vaid eraisikud, eriti Prantsusmaal. Kumb on aga otstarbekohasem, kas era- või riiklik metsamajapidamine, siis selle küsimuse üle võidakse vaielda ja vaidlemegi, kui see seaduseelnõu Riigikogusse tuleb. Täna aga ei saa eelpool nimetatud seaduseelnõu olla käesoleva arupärimise motiiviks, ta alustoeaks.

Järgmiseks arupärimise motiiviks oli, et asunikudele müüakse mets odavamalt, kui on turuhind. Arupärimise põhjendaja härra Ast tähendas, et asunikud müüa metsa 100-protsendilise vahekasuga ja et inimestel on otse kiusatus metsa osta ja siis edasi müüa. Riigikogu koosolekul tähendas ta läinud korral, et ühes maakonnas maksis ärimees metsa eest 50 — 100% rohkem, kui on tegelik turuhind. Ka härra Anderkopp märkis ära ühe teise juhtumise, muidugi ühes teises maakonnas, kus samuti ärimees 50 — 100% vahekasu on saanud. Aga miks arupärijad ei ole küsinud, miks saavad need ärimehed, kes oksjonil ostavad metsa, edasi müües samuti oma 50 — 100% vahekasu? Mul on teada, et need, kes oksjonilt ostavad, saavad metsa pealt 50 — 100% vahekasu. Miks lubatakse siis ärimehel teenida, aga asunikul mitte?

Lugupeetud härra Ast tähendas oma kõnes 6. okt. 1927. a. järgmist: „Taksihind on hoopis madalam, kui tegelik turuhind. Kui selle juurde arvestadagi veel 25%, mis ametlikult taksihinnale juurde arvatakse, siis ei anna see ikkagi turuhinda välja.“

Aga lugupeetud härra Ast! Ega ka ärimees, kes oksjonil metsa ostab, ei maksa turuhinda, sest oksjonihind ei ole kaugeltki turuhind, sest ärimees tahab ka vahekasu teenida. Kas Teie tõesti sooviksite, et ennem teenigu suurärimees 50 — 100% vahekasu, kui asunik, kes selle vahekasuga vähemalt oma majapidamise korda seaks.

Siis leiate teie veel, et need, kes metsa on ostnud ja müünud, kontaktis seisvat asunikkude koondusega. See ei ole aga rohkem maksev meie kohta, kui ta maksev on teie enda kohta. On teada, et esijoones ei ole metsi saanud need, kes sõjast on osa võtnud, kes on paremate maade, mõisasüdamete pidajad, kui just ääre-põllupidajad. Peab oletama, et need viimased on just teie ridade poolehoidjad ja nemad peavad ühendust sotsialistliku erakonnaga.

Metsa hinnatakse ühe ja sama taksi järgi, mingi mets asunikule, mingi võistluspakkumiseta kohalikule rahvale või oksjonile. Ainult see on vahe, et asunikule ja kohalikkudele elanikkudele võistluspakkumiseta müüakse mets taksihinnaga, kuna oksjonil tuleb muidugi taksihinnale juurde. Palju on oksjonihind kõrgem taksihinnast?

1925./1926. oli oksjonihind 13% kõrgem kui taksihind ja 31% müüdi metsa ära. 1926./1927. saadi keskmiselt juurde 18% ja müüdi ära 60% oksjonile määratud metsast. Täheandab, asunik võib osta 13 — 18% metsa odavamini. Kas ta aga tegelikult tõepoolest odavamini ostab, kui on seda oksjonihind, see on alles küsimus. Mulle tähendas keegi metsaülem, et nad hindavad harilikult asunikkude metsi 15% kõrgemalt. Mispärast? Sellepärast, et ära hoida sekeldusi. Kui võtame arvesse veel seda etteheidet, et asunikud poolmuidu metsi saavad ja üldse kõiksugu soodustusi, siis on päris kindel, et sadegasti ülehindamisi sünnib. Veel enam, asunikkudele müüdivad metsad on sarnased, mis otse tingivad ülehindamisi. Asunikkude krundil kasvavad puud on omas enamuses ladvikud, alt õige tüsedad, paari sülla pealt aga üsna peenikesed juba. Puul kõrgust on, alt jämedust ka, metsaametnik arvab puumassi välja keskmiste normide järgi. Sellest siis tulebki see nähtus, et asunikkude mets hinnatakse 15 — 20% kõrgemalt, kui see mets, kus pikad sirged puud metsasüdamel ja mis oksjonile läheb. Nii võib julgesti öelda, et asunikkude mets hinnatakse palju kõrgemalt. Et aga mõni asunik mõnesuguseid puid müües saab 50 kuni 100% vahekasu, siis on see sama võimalik, kui oksjonil müüdud mets 100 või isegi üle 100 protsendi mõnikord kasu annab. See hind oleneb ajast ja kohast. Kuid üksikut nähtust ei saa sugugi üldistada.

Mis puutub härra Asti tõendusesse, et asunik kalkuleerib, kas metsa osta maksab või mitte, et selleks toob kaupmehe kohale, kes ütleb, kuipalju ta selle eest võib maksta, siis peab tähendama, et asunik ei saa kalkuleerida, asunik on sunnitud metsa ära ostma riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seaduse põhjal, mis nõuab metsa äraostmist.

Kokku võttes see motiiv, et asunikud saavad metsa odavalt, mille tagajärjel nad võivad rikastuda, ei ole millegagi põhjendatud. Sellepärast ei saa see motiiv alussambaks olla, mis arupärimist kannaks.

Edasi ütleb härra Ast oma kõnes 3. novembril: „Ma algan sellega, et meie metsa-ala kokkusulamise juures on peamist osa etendanud juurdelõigete andmine uutele kruntidele. Sellest on tekkinud metsaalade vähenemine.“ Lugupeetud Riigikogu liikmed! Metsa pindala vähenemine juurdelõigete andmise tõttu ei olene ju põllutöoministri. Kuigi ta selle põhimõtte südamest heaks kiidab, siis tegi selle otsuse ikkagi Riigikogu ise, soovides, et maaseadust vastavalt muudetaks, mille läbi võimalikuks sai juurdelõigete andmine. Kui selles asjas üldse arupärimisega taheti pöörata kellegi poole, siis oleks pidanud mitte valitsuse vaid Riigikogu poole pöörama. Siin juures ei saa üht asjaolu märkimata jätta, ja see on nimelt see, et üks arupärimise toetajatest, nimelt tööerakond, seisab samal põhimõttel, nimelt et riigi maatagavarast tuleb juurdelõikeid anda uutele kruntidele. Sarnast põhimõtet toetab tööerakond juba sellega, et ta esitas seaduseelnõu veel enne seda, kui Vabariigi Valitsus vastava eelnõuga tuligi. Nii kirjutab tööerakonna Riigikogu rühm oma seaduseelnõu § 2. järgmist: „Põllutöoministeeriumil on õigus metsamaa-alasid, mis seisavad kannustikkude, metsamajanduslikult kasuta võsastikkude või metsaheinamaadena, üldise riikliku maatagavara hulka arvata ja väljaandmisele määrata § 20. ettenähtud korras“. Edasi, sama eelnõu seletuskirjas öeldakse: „Maaseaduse § 23. järgi jäi kõik võõrandatud mõisade metsamaa-ala riigi kätte. Osa sellest maa-alast seisab metsamajanduslikult kasuta kas kannustiku, lepavõsastiku või heinamaade all. Mitmel pool oleks võimalik seda maa-ala põllumajanduslikult märksa tulukamalt kasutada. Et kisen-davat maanalga kohtadel võimalik oleks rahuldada, tahab käesoleva eelnõu teine osa põllutöoministeeriumile õiguse anda sarnaseid metsamajanduslikult kasuta seisvaid maa-alasid soovijatele asumiseks või juurdelõigetena välja anda.“

Mis puutub sellesse, et asunikud ei ole kuigi palju maast kultiveerinud, siis pean tähend-

dama, et asunikud on kohustatud esimeses joones hooned üles ehitama, ja kui need on ehitatud, siis alles võivad maade kultiveerimisele asuda. Teie ei või asunikudelt rohkem nõuda. (O. Gustavson, stp: Nendele meestele just antakse metsi ja maid.) Härrade Riigikogu liikmete etteheidete tegemine härra põllutööministrile juurdelõigete pärast ei kanna seda arupärimist.

Edasi süüdistati härra põllutööministrit parkide laastamise pärast. Kuidas lugu tõelikult on, seda näitas juba härra põllutööminister. Ma küsiks: mis tahate peale hakata nende parkidega, mille puud on suures enamus mädapuud? On ju tõi, et pargid on tähtsad ilu mõttes, aga park võib ilu pakkuda ikkagi üksikutele inimestele, niisugustele, nagu olid seda endisel ajal mõisaomanikud. Need võisid nendest lõbu tunda. Samuti pakub park naudingut vaimliku töö tegijale, kuid park ei suuda pakkuda naudingut asunikule, väikepõllupidajale. Viimastel on ilupuude mõttes välja kujunenud üks ilupuude tüüp ja see on — maal väikesed viljapuuaiaid, ühes seal- kasvatavate ilupuudega. Niisugune ilupuu võib pakkuda naudingut põllupidajatele. Meie parkide saatus kujuneb paratamata samasuguseks, kui endiste omanikkude, mõisa hoonete ja muu varanduse saatus. Nii nagu need on määratud kadumisele, samuti kaovad kord ka nende pargid. Kui aga tõepoolest tahetakse, et pargid püsiksid, siis võtku nad keegi oma hoole alla ja hoolitsegu nende eest. Aga niisuguses seisukorras, kus park on asuniku valdamisel, ei või nõuda, et igäüks, kes aga tahab, läheb sinna jalutama ja teeb seda igal ajal. Nii see ei lähe. Asunik maksab selle eest tasu ja sellepärast on see ka tema omandus. Samuti nagu ei või nõuda, kui kellelgi on linnas kallid vaibad ja karusnahad põrandal, et ta lubaks tulla igäüht oma poriste jalgadega neid sõtkuma. Kui tahetakse parke hoida, siis, nagu juba ütlesin, võtku valitsus nad oma hoole alla või andku kellelegi korrashoidmiseks, ükskõik kas mõnele seltskondlikule organisatsioonile või mõnele teisele. (Vahelhüüe O. Gustavsoni, stp poolt.) Mis puutub edasi Hammeri loosse, siis peab tähendama, et selle kohta on Riigikogu oma otsuse juba andnud ja seda ei maksa enam puudutada. (J. Voiman, stp: Aga millal härra Tiefi...)

Härra Tiefi ma puudutan ka. Ma tahaksin nimelt härra Tiefi asjasse puutuvate andmete juures peatuda. (L. Johanson, stp: Kas siis härra Tief ennast kaitsta ei saa? Saadab teisel!) Ma tahan näidata, missugused ebatäpsused on härra Asti kõnes. (L. Johanson, stp:

Kas kindralprokurör ei oska ise ennast kaitsta?) Need andmed käivad üksteisele vastu ja on täiesti ebatäpsed. Härra Asti stenogrammist meie loeme — see on küll „Rahva Sõna“, aga kui härra Ast nimetas üht teist ajalehe väljavõtet stenogrammiks, siis on mul ehk õigus ka seda härra Astikõne stenogrammiks pidada — härra Asti kõnest loeme järgmist: „Tsheki saatmine sündis 2. veebruaril, ma palun seda tähtaega tähele panna. See on moment, mille peale härra põllutööminister toetas ja mille peale toetas härra Tief ise. Härra Tief ütleb, et moraalselt oli temal õigus metsa raiumiseks, sest ta tahtis tasuda ostusummat 2. veebr., kuid see ei läinud tal korda. Kuna võis härra asunik Tief saada selle veendumuse, et temal on õigus raiuda? 2. veebruaril 1925. a. Aga kuna oli raiuma hakatud? Raiuma oli hakatud detsembris 1924. aastal. Härra Massakas, kellele raiutud puud maha müüdi, tunnistab protokollis, et tema ostnud puud 6. jaanuaril 1925. a. ja maksnud ka raha välja.“ Nii ütleb härra Ast, et härra Massakas tunnistab protokollis, et ta on ostnud puud 6. jaanuaril 1925. a. Ma loen teile sõna-sõnalt härra Massaka tunnistuse ette: „Tunnistan tõeks, et olen ostnud Tiefi käest, kes elab Tallinnas Rataskaevu tän. nr. 6, krt. 8,“ (J. Zimmerman, erap: Address on õige.) „lepingu järele 6/I s. a. umbes 516 palki kogusummas 4370 kntj. à 20 mk. kantjalg metsas. Palgid on veetud Pilka metsast.“ (L. Johanson, stp: Aga missugustel hobustel?) Edasi, mis tähendab 6/I? Võime lugeda 6. jaanuari lepingu järgi, või et 6. jaanuaril tehti leping ja makseti raha. Selle protokollis tegi metsaülem, kes härra Tiefi vastu kõik muu oli, kuid mitte heatahtlik. (O. Gustavson, stp: Tuleks ümber vahetada.) Seda võite igäüks neist andmetest näha. Aga ma teen selgeks, et mitte 6. jaanuaril ei makstud raha, vaid seda tehti 22. märtsil. (J. Voiman, stp: Härra Laur, kas olete Kastrozza ülesanded oma peale võtnud?) Leping oli tehtud 6. jaanuaril ja selle lepingu järgi makseti raha. (Vahelhüüe pahemalt poolt.) Ma ütlesin juba, et see protokoll on väga puudulikult ja halvasti kokku seatud. Härra Tiefil on siiski üks dokument olemas, mis kinnitab, et palgid osteti 22. märtsil aga mitte 6. jaanuaril. (J. Voiman, stp: Aga millal härra Tief ära müüs?) Massakas tunnistab, et 6. jaanuaril tema ja härra Tiefi vahel puumaterjali ostu eellepingu sõlmimisel viimane oma õiguste tõenduseks ette näitas raiepileti, mille järgi tal puude väljaandmine Pilka metsast

lubatud oli. (Vahelhüüe pahemalt poolt: Mitmendal korral see notar elab?)

Sellele lepingule on alla kirjutanud Mihkel Mihkli poeg Massakas. (O. Kask, tõer: Kas tempelmaks on tasutud?) Tempelmaks on makstud. (J. Vain, stp: Kas allkiri on ikka olemas?) Allkiri on olemas. (J. Voiman, stp: Halb advokaat olete! — Naer pahemal pool.) Niisugune on leping. Nii näete, et see etteheide, nagu oleksid 6. jaanuaril puud ära müüüd ja raha kätte saadud, on täiesti põhjendamatu. Võib olla pärast selle lepingu tegemist tema esitas oma raiepileti. (J. Voiman, stp: See on nüüd küll Kastrozza silmamoondamine.) Raiepileti tähtjaks oli 1. detsember, ja võib olla, et süüdistada võib ainult selles, et ta raius pärast 1. detsembrit, see on detsembrikuus. Kui just tahetakse süüdi leida, siis võib leida sellest, et ta raius hiljem.

199 mädapuud annab 16,58 kantsülda puumassi, ja 516 palki, mis ta müüs, andis 12,7 kantsülda. See on puumass, mis Tief raiepileti järgi sai ja millest jäi järele 4 kantsülda. Peale selle oli veel Tiefil 153 oma puud ning peale selle 10 kasvavat puud põllutöömisteeriumi juhtööride järgi, mis avaldatud Riigi Teatajas nr. 90/91 1924. a. Need 10 puud tulevad juurde. Tief tegi selle lepingu 6. jaanuaril, mil tal need puud osalt raiutud olid, ja sai raha kätte 22. märtsil. Edasi, kuidas saab 27 kantsülda puud? Ma ei tea, kuidas Tiefi volinik Raudsepp raiuma hakkas, kuid ta on seda teinud, ja jaanuarikuu lõpul keelas metsnik talle raiumise ära. Tief toetab aga sel ajal Vabariigi Valitsuse määruse peale, mis välja kuulutatud Riigi Teatajas 16. jaanuaril 1925. a., kus öeldakse, et asunik võib tasuta raiuda tuulemurdu, peab ainult sellest teatama metsnikule. Tief toetab sellele määrusele ja hakkab raiuma jaanuarikuu lõpul. (L. Johanson, stp: Ikka hakkas raiuma?) Jah hakkas, ja kui ära keelatakse, ei raiu enam ja saadab raha 130.000 marka ära, ning alles siis, kui juba kindel on, et raha on kätte saadud, 16. märtsil... (J. Voiman, stp: Kas see 130.000 olinende murtud puude eest?) See oli kogusumma. (J. Voiman, stp: Kust siis kogusumma teada oli? — A. Schulbach, tõer: Kas ta registreeris selle tuulemurru, nagu seadus seda nõuab?) Seda teadis metsnik. Metsniku teadmisel sündis see, ja metsnik keelas raiumise ära. (A. Schulbach, tõer: Kuidas siis metsnik ära keelas?)

Metsnik keelas ära, kui metsaülema poolt käsk tuli.

Nii et Tiefil oli õigus raiuda tuulemurdu. (J. Voiman, stp: Teil läheb asi päris segi.) Mitte mõhku.

Kokkuvõttes... (J. Voiman, stp: Noh vaat, see on mõistlik! — O. Gustavson, stp: Metsa läksin ma ja metsaläksid sa!) ... võib öelda, et Tiefsuliselt süüdi ei ole. Tahetakse süüdi leida, siis võidakse leida mingisuguses vormiveas. (J. Voiman, stp: Noh, selle vormivea eest aga mõistetakse mõnikordsunnitööle.) Võidakse leida süüdi selles vormiveas, et ta raius oma puud detsembrikuul, kuna tähtaeg lõppes 1. detsembril. Tief on kogu aeg teadmisel, et tal on tuulemurd, mida on õigus raiuda Vabariigi Valitsuse määruse järgi, nagu seda igal teisel ja kolmandal oleks õigus olnud.

Tahaksin küsida, härrad Riigikogu liikmed, kas on... (L. Johanson, stp: Kust meie teame, kas on?) ...kas võib kedagi sellepärast süüdistada, kui temal juriidiline arusaamine küsimusest teistsugune on kui teistel. (Naer). Meie ei saa sellepärast kedagi süüdi mõista. Kui oletada seda, et Tief on puuderaiumises süüdi, siis ei saa selle lõplikku otsust teha Riigikogu, vaid see õigus on kohtul. (L. Johanson, stp: Iga süüdlane on oma süü kohta teisel arvamisel.) Nii ei ole süüdistus Tiefi vastu see valaskala, mille turjal võiks puhata käesolev arupärimine. Aga mis jääb siis arupärimisest järele? Missugused on need alustoad, millele on rajatud käesolev arupärimine? Sellele küsimusele pääsime vahest lähemale siis, kui meie analüüserime härra Anderkopi lauset, mille ta ütles oma kõnes läinud arupärimise-koosolekul, nimelt — see arupärimine on väga omapärane, omapärane sellepärast, et selle kohta otsus meie avalikus arvamisest on juba tehtud. Nii siis otsuse on teinud avalik arvamine. Kui aga otsuse on teinud avalik arvamine, siis pidi selle süüdistuse tõstma ka avalik arvamine. Nii see tõepoolest ka on. Avalik arvamine, see on vundament, millele teie oma arupärimise olete rajanud. Mitte konkreetsed tõsiasiad, mitte kindlad faktid, teatud poliitiline küsimus, vaid kuuldused, oletused, mõnesugused jutud on baasiks, millele arupärimine rajatud. Käesolev arupärimine on ohakaseemnest kasvanud vili. See ei ole teatud poliitiliste küsimuste kompleks, nagu härra Ast tähendas, vaid see arupärimine on rajatud meeolule; see on meeolude kompleks, on teatud demagoogia ideoloogia. See arupärimine on välja kasvanud demagoogiast asunikkude vastu, ja seda

puht parteilistel motiividel. See demagoogia aga, mis praegust arupärimist kannab, see demagoogia on asunikkudele väga palju halbtusi teinud. Ta on väiksemad metsaametnikud ära mürgitanud, nii et need ei ole heatahtlikud asunikkude vastu, vaid avaldavad väga sagedasti vaenulikkust. See avalik arvamine on need metsaametnikud terroriseerinud ja see on kahjuks asunikkude huvi-dele.

Väga lugupeetud rahvaesindus! Mina loodan, et täna otsus tehakse selle arupärimise kohta ja öeldakse, et nii edasi ei lähe. Ei tohi loopida muda ja poriga avalikke inimesi,.. (Naer. — O. Gustavson, stp: See on liigapalju öeldud! Mina olen küll opositsiooniliige, aga mina protesteerin niisuguste ütluste vastu ministrite kohta)... avalikke tegelasi, ei tohi nii kõigutada Vabariigi Valitsuse üksikute inimeste prestiihi. Rahvaesindus peab ütleva, et see ei ole õige, et üksikute Vabariigi Valitsuse liikmete prestiihi kõigutatakse niisuguste mõnituste läbi. Ja kui ei taheta päästa Vabariigi Valitsuse liikmete prestiihi, siis peaks vähemalt kaitsutama inimese isiklikke õigusi. Sellepärast loodan, et rahvaesindus täna oma kindla otsuse teeb ja niisugust arupärimist ei toeta, millel mingisugust kindlat alust ei ole, vaid mis on rajatud puht demagoogiale.

Vaheaeg kl. 12.15 min. — kl. 12.35 min.

9. Teadaandmine välisminister F. Akeli ametist lahkumise kohta.

§ 102. põhjal edasi saata välisminister F. Akeli ametist lahkumise palve Riigikogu juhatusse esitamiseks Riigikogule". Alla kirjutanud Riigivanem J. Teemant, kohtuminister O. Tief, riigisekretär K. Terras. Selle juures on välisminister Akeli kiri: „Kõrgesti austatud härra Riigivanem! Isiklikkudel põhjustel on mul au Teid paluda samme astuda selleks, et Riigikogu kõige lähemal ajal mind vabastaks vabariigi välisministri kohalt. Kõige austusega (allkiri).“

M. Martinson (põl): Teen järgmise ettepaneku: „Riigikogu, ära kuulates Vabariigi Valitsuse teadaande välisminister Fr. Akeli ametist lahkumise kohta, otsustab ülesandeks teha Riigikogu esimehele, esineda Riigikogule ettepanekuga välisministri ametisse kutsu-mise kohta.“

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

10. Läbirääkimised Vabariigi Valitsuse vastamise puhul Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma arupärimisele metsade ja parkide laastamise kohta. (Punkt 8. järg.)

A. Anderkopp

(töer): Austatud Riigikogu liikmed! Käesoleva arupärimise puhul on vasta-va asutuse kaitseks nii mõnigi kõne peetud, eriti viimane lugupeetud rkl. Lauri poolt, mille juures nendel, kes arupärimist toetanud, küll tarvis pikemalt peatuda ei ole. Need seletused, mis siin härra Lauri poolt kuulda-vale toodi, on juba kas arupärimise põhjendajate eneste poolt või nendes läbirääkimistes, mis läinud Riigikogu koosolekul olid, täielikku valgustamist ja tagasi-lühendamata leidnud. Ma ei saa aga siinjuures tähendamata jätta, eriti just viimase kõneleja härra Lauri kõne puhul ühe asjaolu peale — nimelt et see kõne valitsuse kaitseks välja ei kujunenud, vaid vastupidi — süüdistuseks. Selle loogika järgi, mis härra Lauri kõne viimastest lausetest paistis, võiks valitsus küll härra Lauri kohta vanasõna tarvitades öelda: Jumal, hoia mind sõprade eest, vaenlastega saan ma isegi toime. Mille pärast ma aga käesoleval korral sõna võtsin oli härra Lauri üks seletus, mis puudutas üht tööerakonna poolt omal ajal esitatud maaseaduse täiendamise ja muutmise seadust, ja millest härra Laur arvas võimaliku olevat välja lugeda, et selles kavatsuses peitunud olevat kavatsus ka kasvavat metsa ära tarvitada. Niisugust seletust ei oleks ma härra Lauri suust, kes asja tundma peaks, kuidagi uskunud. Vastav tööerakonna poolt esitatud eelnõu kõneleb täiesti selgesti, et võõrandatud mõisate metsi ei tule ära jagada, vaid need jäävad riigi omanduseks. Kui nüüd niisuguste seletustega tul-lakse nagu täna, siis peab ütleva, kui tarvi-tada härra Lauri sõnu härra Tiefi kohta, kellel sekeldusi oli metsaülemaga, kui ta metsa-ülemaga kohta ütles, et see küllalt heatahtlik ei olnud, et härra Laur ei olnud oma seletustes heatahtlik.

Meie teame, et see eelnõu, mille valitsus esitas, esialgu oma kavatsustes liigagi arg oli. Teie teate, et selle eelnõu seletuskirjas ja seletustes, mis maakomisjonile esitati metsade jagamise seaduseelnõu kohta, oli öeldud, et selle alla kulub vast 30.000 hektaari metsa. (V a h e l h ü ü e k e s k e l t.) Hiljem tõusid apetiivid, ja pärast seletati juba, et isegi 60 kuni 70 tuhat hektaari ära kulub. Kahtle-

mata oleks tegelikus elus veelgi rohkem metsa maha tõmmatud.

Härra Köstri seletustes, mis ta eelmisel korral kuuldavale töi, ja mille juures ka lugupeetud härra Ast peatus, on üks huvitav moment, mille juures lõpuks peatuda tahaksin. Härra põllutööminister kandis andmed ette ja nimelt selle kohta, kui palju meil mets iga aasta kasvab ja palju võimalusi on selle raiumiseks. Nendest andmetest selgub, et meie ei ole metsa raiunud selle normi järgi, mida raiuda oleksime võinud, vaid palju vähem. Tähendab, meil jäävat põllutööministri arvates ette teatud hulk protsente kasutamata, teiste sõnadega — meie kapital kasvavat. Härra Ast töi aga hoopis teistsugused andmed, seletades, et asi koguni vastupidine. Nende lahkumisevahelise andmete vahelt tuleb kesktee leida, ja ma arvan, selle kesktee leidmine Riigikogu liikmetele oleks võrdlemisi lihtne. Seda näitab see pilt, mis meie maal näeme. Kui meie maal inimeste käest kuuleme ja katsume seda teooriat omaks võtta, mis lugupeetud põllutööministri poolt ette kantud, et meie metsa iga aasta vähem raiume, siis peaks ometi loomulik olema, et meie metsatagavarad tõuseksid, kuid selle asemel öeldakse igal pool, et meie metsad kaovad. Ma arvan, et see lihtsate inimeste vaatekoht juba iseenesest määrab kindlalt, missuguste „asjatundjate“ seletused siin õiged on, missugused mitte. (Põllutööminister O. Köster: Aga kultuuride juurde kasv?) Kultuuride juurde kasv midagi siin otsekohe juurde ei anna, sest kui üle normi raiutakse, siis ei jaksa noor mets sedavõrt kiirelt kasvada, et raiutud vana aset täita. Kultuuride töö on aga iseenesest praeguse põllutööministri juures väga omapärane. Meie metsades tehakse kuivatusetöid, meie teame, et meil on madalmaa metsad, mille väärtus palju madalam teiste maade kõrgemaa metsadest ja sellepärast nõuavad meie kultuuritööd ka erilist hoolt. Nad nõuavad korraldada järelevalvet ja vigade kõrvaldamist, mida talv kraavide ummistamisel, samuti kevadised veed sünnitanud. Seda ei oska aga praegune põllutööminister korraldada, vaid tööd lagunevad. Ma olen isiklikult näinud neid töid, ja isegi üks endistest põllutööministritest pidi ütleva, et need tööd 4—5 aasta pärast kaotavad oma väärtuse. (Vahelhüüe põllutööminister O. Köstri poolt.) Ma räägin praegusest olukorrast, mitte tulevikust. Kraave on ju küll kaevatud, aga kui ka üks puu kukub jooksvale veele ette, siis ei ole võimalik seda kraavi enam kasutada, ja nõnda see meil ka on.

Kui kokku võtta, siis pean ütleva, et ma ei ole ühtki sisulist motiivi kuulnud, mis härra põllutööministri seisukohti kaitseda laseks. See vahelhüüe, mida tarvitas praegu härra Laur, et siin olla demagoogiaga tege- mist, ka see langeb ära, sest meie mets on rahvale midagi rohkem väärt, kui sarnane kergemeelne talitamine, nagu seda asunikude rühmalt näeme, kes arvab, et metsa hoidmine „demagoogia“ on. Sarnased sõnad toovad nende ütlevatele küll rohkem kahju kui kasu.

K. Ast (stp): Ma pean, lugupeetud Riigikogu liikmed, ennast vabandama, et ma äärmiselt tüütu asjaga julgen teie tähelepanu tülitada. Ma ei oleks täna enam härra Tiefi metsaraiumise lugu puudutanud, kui Teie rühma- ja parteikaaslane härra Laur ei oleks seda asja omalt poolt osatanud. Ma ei tahaks, et härra Lauri seletus minu poolt hindamata ja valgustamata jääks. Sellepärast, paludes teilt vabandust, luban endale peatuda selle asja juures 10 minutit.

Lubage, et ma teile mõne tõsiasja meelde tuletan ja kinni naelutan. Selle lepingu järgi, millega härra Tiefile metsa anti rohkem 7 hektaari ja mis 1920. aasta 10. septembril kinnitati, ei antud metsa mitte raiumiseks. Metsaraiumiseks palus härra Tief luba hiljem. Temale vastati, et tema võib metsa juurimiseks saada, aga siis on ta kohustatud tasuma metsa hinna 146.996 marka pluss turuhinna vahe, pärast seda on härra Tief teatanud, mis sündis 2. või 6. jaanuaril, et temale luba antakse 300 tuulestmurtud puud maha raiuda. Selle peale vastati talle jälle ja vastati metsaülema poolt, et ta võib tuulestmurtud puud raiuma hakata, kuid ikka sel eeldusel, nagu talle varemalt teatavaks oli tehtud, et ta tasub terve metsa hinna. (Kohtuminister O. Tief: Nõudmine ei olnud millegagi põhjendatud?) Ah, ei olnud põhjendatud? Aga ma konstateerin, et see nõudmine oli. Selle järele on härra Tief katsunud seda nõudmist rahuldada ja on aprillikuul, nimelt 2. aprillil, saatnud pangatsheki metsaülema nimele. Nagu tunnistusest näha, on metsaülem seletanud, et ta on käinud aprillikuus selle pangatshekiga Eesti panga Tartu osakonnas raha saamas, aga talle öeldud, et raha seal ei ole. Siis on lastud telefoniteel järele küsida ja selle peale on vastatud, et seal on raha, aga see on kinni pandud. (Kohtuminister O. Tief: Just selle metsajaoks oli kinni pandud.) Nii viisi jäi 300 puu raiumiseks härra Tiefil luba saamata. (Kohtuminister O. Tief: Ei olnud vajagi!)

Nii et ma konstateerin veel, et kuni aprillikuuni 1925. aastal ei olnud härra Tief seda luba saanud. Tal oli ainult luba ja raiepilet ehitusematerjali peale — 153 puud, ja muude puude peale, nimelt 199 kuuse peale. Kõik see puumass kokku teeb välja 29 kantsülda. Ja kui omavolilise raiumise kohta protokoll tehti, siis seletasid ülekuulatud metsnikud, et omavoliline raiumine on alanud detsembrikuul. Esiteks protokoll, millele on alla kirjutatud metsaülem, üle kuulates metsnikke Abelsoni ja Karu, ja sellest protokollist selgub, et raiumine algas umbes detsembrikuul 1925. aastal. Aga nendes protokollides, millele alla kirjutatud metsnikud, öeldakse täpselt, et raiumine algas detsembrikuul. Nii ütleb ülekuulatud metsnik Paabo: „Juba detsembrikuul 1924. a. leidsin, et omavoliliselt on raiutud. Pärast seda oli raiumisel vahe, aga 1925. aastal hakkas O. Tief jälle raiuma“. Sedasama ütleb ka teine, Adalberg.

Nüüd edasi. Mis puutub puude müümisesse, siis on selle kohta ametlik protokoll, milles kõneleb Massakas järgmist: „Tunnistan tõeks“ — pidage meeles, see on täpne protokoll — „et olen ostnud Otto Tiefilt, kes elab“ ...seal ja seal... „lepingu järele 6. jaanuaril s. a. 516 palki, kokku 4.373 kantjalga à 20 jalg. Palgid on“ ...seal ja seal... „metsas. Kelle mets see oli, seda ei tea. Otto Tiefilt äramaksetud palgid on ära veetud Luunja vallast. Rohkem seletada ei tea. Ülekuulamise protokoll on ette loetud. Massakas“.

Sellega tõendab ta pikemalt, et jaanuarikuul on müüdud. Vahepeal on nõutud tunnistust, mil ta seletab, et Otto Tief olevat puudemüümise juures seletanud, et temal raie-luba olevat. Muidugi võis temal raiepilet olla ainult nende puude kohta, millest mina siin mitu ja mitu korda olen kõnelenud, nimelt mädapuude peale, ja selle pileti võis ta ette näidata. See ei muuda asja. Neid puid, 29 kantsülda massi poolest, on hoopis vähem, kui lõppude-lõpuks metsast ja Ema-jõe äärest leitud puid. Sealt leiti 25 kantsülda ja 516 palki.

Mina, kui ma arupärimist kaitsesin, ütlesin, et meil on kohtadel olukord nii halvaks kujunenud, et enne kui raiuma hakatakse ja mets ära ostetakse, tuuakse kaupmees sinna ja lastakse järele vaadata, kuipalju ta maksta võiks ja kui ta tulus leitakse olevat, siis ostetakse ta ära. Mina ei teadnud, et sarnase korra isa on Otto Tief. Tuleb välja, et juba 1924. aastal Otto Tief seda teinud on.

Kui võtta seda, et esialgse lepingu järgi ei olnud Otto Tiefil mingit raiumise luba, ja lepingu punkt 5. ütleb, et isegi sel juhtumisel, kui pilet kätte on saadud, peab

metsasaaja selle metsavahile ette näitama, ja metsavaht peab talle raie kätte andma. Ilma raiepiletita ei tohi raiuda ühtki puud. Ja kui seda tehakse, siis on selleks ka trahv ette nähtud.

Peale selle on ka ette nähtud, et metsa on ainult oma majapidamiseks müüdud.

§ 24. räägib, et metsaraiumine on lubatud ainult siis, kui on ära makstud ostusumma. Kõik on väga täpne, mingisugust eksiarmist ei võinud tulla. Raiumiseks tal luba ei olnud, ja raha, mis ta maksta tahtis, ei olnud see summa, mida talt nõuti, vaid miskipärast ümmarguselt 130.000 marka. Nii et kui see summa oleks ta käest vastu võetud, siis ei oleks sellegipärast tal luba olnud. Nii on paljud faktid ja nendest selgub, et raiumiseks ikkagi luba ei olnud ja et omavoliline raiumine sündis detsembrikuul.

Ja kui võtta, et Massakas on valeandmeid andnud protokollit tegemise juures ja näidanud, et ta metsa eest raha ära maksnud, kui oletada, et need andmed protokollit jaoks õiged ei ole, ei muuda ka see asja kriipsuvõrtki, sest mets oli ette maha müüdud. Igatahes oli mets müüdud enne, kui oli saavutatud selleks mingisugune vormiline luba. Ja kui millegagi seda teguviisi õigustada, siis ainult nõnda, nagu katsus seda õigustada härra Lõra, et härra Tiefil oli sootu teine arusaamine. Sellega meie lepime. Inimesel võivad olla omapärased juriidilised arusaamised, aga ega see veel seaduslikke norme muuta ei saa. Seda väga iseäralikku — ma paluksin härra Riigivanemat tähele panna — juriidilist arusaamist, mis siin härra kindralprokurör avaldanud, on ka mujal tähele pandud. Alles hiljuti oli ühes vabariigi kohtuasutuses härra Tiefi loole sarnane kohtuasi arutamisel, nimelt omavoliline metsaraiumine ilma metsa raiepiletita. Asi oli iseenesest väga selge ja kõigiti kindlaks tehtud, ei olnud mingisuguseid kaitsevõimalusi, seal tõuseb korruga kohtu ees üles kohtualuse kaitsja ja ütleb: aulikud härrad kohtunikud, see asi ei ole veel selge, teie ei ole nagu näha tähele pannud härra kindralprokurööri seletusi. Härra kindralprokurör on neid asju seletanud ja näidanud, et raiepiletil ja raieloyal ei ole mingisugust tähtsust. Ütles nii, et kui härrad kohtunikud ei usalda mind ja selle juures, mis teie ajalehtedest lugenud olete, kahtlete, et härra kindralprokurör niisuguseid seletusi on andnud, siis palun asja arutamise edasi lükata, et mul võimalik oleks Riigikogu vastavaid protokolle kohtule esitada, kus see must-valge peal seisab. Kohtuesindajad arvasid, et siin härra kindralprokurööri omapärase juriidilise arusaamisega arvestada ei või, ega ei pidanud

tarvilikuks asja arutamist edasi lükata, sellega võimalusi anda Riigikogu protokollis üles otsida, vaid tegid oma otsuse maksva seaduse alusel, missuguse aluse järgi käies see omavoliline raiujuja õige raske karistuse sai, mis ei piirdunud ainult materjaalse nõudmisega tema vastu, vaid peale selle ka veel tõi enesega kaasa vabaduse kitsendamise.

Ma tahaksin öelda lugupeetud Riigivanemale ja koalitsioonirühmade tegelastele, et kui teile meeldib, austatud härrad, et meil kindralprokuröri kohal isik seisab, kes omapärase juriidilise arusaamise tõttu Eesti vabariigi kohtutegelaste keskel naljaasjaks on muutunud...

Juhataja K. Einbund: Peatan Teid, Teie kõneaeeg on läbi. Härra Vomm teatab, et ta oma küsitud sõna Teile üle annab.

K. Ast (stp): Ma ei kõnele seda aega enam ära. Ma oleksin mõne minuti pärast lõpetanud.

Kui arvate, et see Eesti vabariigi kohtupraktises väga hea on, siis leppige ise nende omapärase esinemistega, millega Riigikogu kõnetoolilt härra kindralprokurör on esinenud ja mis ka tema rühmakaaslaste poolt maad on leidnud, ja matke see asi liht üleminekuvormeli vastuvõtmisega maha. Sellega olete teie teinud omapärase teene. Olete ajutiselt jälle pääsenud tervisega. Aga mis selle otsuse kohta Eesti avalik arvamine ütleb, ja missuguse järelduse sellest otsusest teevad Eesti õigusemõistjad, kohtunikud, see on sootu teine asi, seda võite teie ka endale ette kujutada. Igatahes nagu näha ei taha kõik vastutavad tegelased Eesti vabariigis sarnaselt asja otsustamisega leppida, ja sellest kirjast, mis täna ette kanti päevakorra-punkti arutamise kestel, võite näha, et koalitsiooni enese ridades lagunemine käes. Igal inimesel on oma eriline arusaamine vastutustundest ja temal jääb õigus oma vastutustundes niiviisi mõista, nagu seda ise paremaks peab. Kuid sellest kõigest näeme, et teie arvamine vastutustundest on ülekohtune ja loomuvastane.

H. Martinson (tp): Mina olen hooliga püüdnud jälgida neid läbirääkimisi, mis käesoleva arupärimise puhul on siin ette kantud, aga sellest kõigest hoolimata on minule mõnigi asi selgusetuks jäänud. Valitsuse ja koalitsiooni rühmade esindajate seletused on asja veel segasemaks teinud. Oma esimeses seletuses arupärimisele vastamise puhul teatas põllutööminister, et metsa on

raiutud siimaani vähem, kui norm lubab. Rahvaerakonna esindaja härra Liigand teatas omal ajal maakomisjonis just vastupidi, nimelt olla meil enam kui 10-aastased raielangid juba ette raiutud. Siin kerkib küsimus üles: kellel õigus, kellel mitte? Teiseks rõhutas valitsuse esindaja kohtuminister härra Tief ühel eelmisel koosolekul, et tema ilma raiepiletita metsaraiumises süüdi ei olevat, selleks olevat kõige paremaks tõenduseks see, et teda kohtulikule vastutusele ei ole võetud. Teine kord aga ütles ta, et metsavaht olevat seadusevastaselt tema raiutud puud aresti alla pannud. Kuidas see kokku riimib tema endise seletusega, sellest mina küll aru ei saa. Oleks andeksantav, kui niisugust juttu üks harilik lihtsurelik räägib, aga et inimene, kes juriidilise hariduse saanud, niisuguste vastupidikäivate seletustega välja julgeb tulla Riigikogu ees, see on arusaamatu.

Ja missuguse numbri talle tema kooliõpetajad sarnase seletuse eest võiksid anda, seda mina ennustada ei julge.

O. Tief (as): Väga lugupeetud Riigikogu liikmed! Mina ei ole seni asunik Tiefs metsaraiumise asjas pikemalt sõna võtnud. (Naer pahemal pool.) Arvasin, et siin on tegemist meil ühe osa opositsiooni harilikkude vähevalitud võitlusvõtetega. Kuid see ulatus, milles agitatsioon minu isiku vastu avaldub, näitab, et seda asja kavatsetakse kasutada suuremate erakonnapolitiliste otstarvete saavutamiseks. Sellepärast loen tarvilikuks oma metsaraiumise asja põhjalikumalt käsitada, seda enam, et sel teel on võimalik valgustada ka arupärimisel puudutatud üldisema tähendusega küsimust, nimelt mida tuleb lugeda omavoliliseks metsaraiumiseks ja kui suuri kasusid võivad saada asunikud oma metsa edasimüümisel.

Minu vastu sihitud süüdistused on kahte laadi. Ühest küljest väidetakse, et mina olevat asunik Tiefina oma asundustalus Pilka asunduses 1924./1925. aastal omavoliliselt metsa raiunud, mis on karistatav süütegu. See süütegu olla aga saladuslikult ära summutatud. Metsaülem pannud omavoliliselt raiutud puud aresti alla, seadnud küll protokollid kokku ja saatnud Tallinna politseiülemale minu ülekuulamiseks, kuid seal kadunud kõik jäljed ära.

Pärast, kui dokumentaalselt selgeks tehti, et jäljed kõik alles on ja nende järgi metsaülemale protokoll ära lõpetati, kuna asjas puudusid süüteo tundemärgid, ja minu arestitud puud jälle vabaks anti, siis võetakse küll see õige, kuid püütakse seletada, et seda

tehtud iseäraliku ametkonna heatahtlikkuse pärast minu vastu. Sisuliselt olla aga raiumine ikkagi omavoliline, kuna see sündinud ilma loata, enne kui ma metsa eest ostuhinna ära tasusin.

Teisest küljest püütakse asja niiviisi kujutada, nagu oleks siin tegemist metsaga handeldamisega. Mina müünud metsa muu seas edasi varem, kui ma ise selle välja maksin.

Rkl. Ast võtab oma süüdistuse kokku järgmiselt: „Teie saite veendumuse, et Teil on õigus raiuda 2. veebruaril, aga puud olid maha müüdnud juba 6. jaanuaril. Mis maksab siin Teie veendumus pärast seda?“

Kui võtta juriidiline seletus omaks, et raiepilet ei ole tähtis, vaid on tähtis valdamise fakt, siis ka sellel juhtumisel ei saa vabandada Otto Tiefi tegevust sellepärast, et enne kui ta summat oli pakkunud, ma ei kõnelegi sellest, et enne kui temal korda läks maksta, algas omavoliline raiumine juba 1924. aastal, seega 3 kuud varem, kui Otto Tief katsetki tegi pakkuma minna ostusummat. Nii näevad asjakesed välja.“

Asjad näevad siiski hoopis teisiti välja. Mina ei hakka õiendama kõiki tööolude vääratusi rkl. Asti kõnes. Temal on muu seas kuupäevad segamini aetud. Nende õiendamine viiks väga pikale ja kõigil ei ole olulist tähtsust. Puudutan ainult viimast laadi asjaolusid.

Vaatame esialgu omavolilise raiumise küsimust.

Härra Ast väidab, et mina hakkasin metsa raiuma detsembrikuus 1924. a. Kuid juba 10. sept. 1924. oli mul kõik mets ära ostetud, leping sõlmitud ja kinnitatud. Sel ajal maksis maareformi teostamise määruste § 99 1920. a. redaktsioonis, mille järgi koguni ajutine rentnik metsa omanikuks sai, kui ta selle oli ära ostnud. Pärast on seda korda muudetud, nimelt võidakse nüüd lepingusse sisse võtta punkt, et mets jäetakse riigi omanduseks kuni ostuhinna tasumiseni, kuid see muudatus ei käi minu poolt sõlmitud lepingu kohta.

Veel varem, 4. aug. ja 29. augustil olin saanud kaks raieluba — ühe 153 puu peale ehitusematerjaliks ja teise 199 puu peale rikutud ehitusematerjali puude raiumiseks. Järelikult oli minul juba märksa varem, kui rkl. härra Ast ise omavolilise raiumise leidis, metsavalitsusega tekkinud eraõiguslik vaherkord, mis ei võimalda üldse omavolilise metsaraiumise mõiste tekkimist. Kuidas võiksin mina oma enese metsa omavoliliselt raiuda? Niisama oli mul vormiline raiepilet nende puude peale, mis raiumisele tulid detsembris 1924.

Omavolilise metsaraiumise mõiste konstrueerimisel on olulise tähtsusega kaks elementi:

1) võõras mets ja 2) tahe seda omavoliliselt raiuda. Kumbagi elementi käesoleval korral ei olnud. „Raiepileti teooria“, mida esialgu suure hooga esile toodi ja mille järgi iga metsaraiumine omavoliline on ilma raiepiletita, on nüüd nähtavasti kõrvale jäetud. (A. A n d e r k o p p, t ö e r : P ü s i b i k k a.) Tööpoolest on ka mõtteta raiepiletit nõuda maaomanikult või põliselt pidajalt, kui ta kõik oma maa peal kasvava metsa ära on ostnud ja ostusumma välja maksnud. Selleks ei ole ka seaduse ettekirjutust. Sellekohasel seisukohal on ka maakorralduse ja metsadevalitsus, nagu tema ringkirjast 8. juulist 1927. nr. 33 näha. Seal on otsekohe öeldud, et raiepiletit ei tule nõuda isikult, kes metsa ära ostnud omal krundil. (V a h e l h ü ü d e d p a h e m a l t p o o l t.) Mis Teie vaidlete, minge metsadevalitsusse ja rääkige seal.

Kokkuvõttes võib ainult romaani või följetoni kirjutamise seisukohast, nagu see härra Astil näib olevat, minu metsaraiumises näha karistatavat omavolilist metsaraiumist.

Küsimus seisab järelikult selles, kas mina olen lepingutingimusi rikkunud või mitte. See küsimus kui eraõiguslik ei võiks riigi avalikke võime huvitada, kuna vaidlus sel alusel võib lahendatud saada ainult tsiviilkohtus. Kuid kuna see asi karvupidi Riigikogusse toodud, siis ei ole mul midagi selle vastu, kui asi siin ka lõpule viiakse. Kujutame ette, et rkl. Ast on nõudja metsaülema volinik, mina, kui Pilka asunik, kostja ja lugupeetud kuulajad kõrge kohus.

Leping on peatõendusmaterjal. Siin on järgmised punktid mõõduandvad: p. 4., milles öeldakse, et kui kõik ostusumma veel maksud ei ole, lubatakse ostjale ainult metsa raiuda ja kokku vedada. Ostuhind peab lõplikult makstud saama enne väljaveo algust, ja punkt 24., mille järgi metsaraiumine on lubatud ainult siis, kui ostusumma ära makstud ja metsaraiepilet kätte antud.

Lepingu kahes punktis on tunduv lahku minek. Minul oleks tõlgitsemisereeglite järgi võimalik olnud 4. punkti järgi talitada. Kuid mina olen kinni pidanud ka p. 24. nõudest nii palju, kui see minust ära rippus. Kujutame siiski ette, et mina lepingu 24. p. tingimust ei oleks täitnud, kuid metsa ostuhinna enne metsa väljavedu ära tasunud. Mis oleks võinud metsavalitsus minu käest nõuda? Mitte midagi, kuna selleks juhtumiseks leping mingit trahvi või lepingu lõpetamise õigust ette ei näe. Neil tingimustel on ainult mõte kindlustada metsa eest tasumaksmist.

Niipea, kui tasu makstud ja riigil kahju ei ole tekkinud, ei ole neil tingimustel enam tähtsust.

Tegelikult oli aga asi nii, et detsembrikuus 1924. raiusin mina 199 puud raiepileti nr. 232. järgi, mille eest mina terve ostuhinna 23.880 marka juba 29. augustil 1924. a. välja olin maksnud. Sellest metsast, mis võlgu oli osetud, koristasin enne ostuhinna tasumist tuulemurru puid. Nende koristamise kord lepingus ette ei olnud nähtud. Kuid et see lubatud pidi olema, on iseenesest mõistev. Ega tuulemurru puud metsa võinud mädanema jääda. Pealegi oli selleks alus määruses maareformi teostamise määruste §§ 94—99 muutmiseks — R.T. 5/6, 16. jaan. 1925. Seal on märkus 1. § 94. juurde öeldud: „Ilma kohaliku metsaülemale loata võib krundipidaja oma krundil kasvavast metsast tasuta tarvitada: p. 2) koristada kohaliku metsniku poolt registreeritud tuulemurru. (Vahelhüüe O. Gustavsoni, stp poolt.) Sel aastal ja ka eelmisel aastal olid lõpmatu suured tuulemurrud. (Vahelhüüe: Seitse vakamaa pealt nii palju?) Kuue ja poole ha pealt. Et mina tuulemurrust olin teatanud nii metsaülemale kui ka metsnikule, selles ei ole kahtlust. Seda on näha metsaülemale kirjast 22. jaan. 1924. ja metsniku tunnistusest juurdlusel, kes ütleb, et raiumine sündis tema teadmisel. Tuulemurru puid oli vähemalt 300. Selle minimaalse arvu vastu ei ole keegi vaieldud. Peale selle palju rohkest puid, mis tormidest vigastada olid saanud. (A. Jõeäär, stp: Teie teete igasuguseid kombinatsioone. Mis, tuul Teil 300 puud maha murdnud? J. Tõnisson, rhy: Nüüd vaidlevad pooled!)

199 rikutud*puust ja 300 tuulemurru puust saab peale põletispuude vähemalt 516 palki, mis minul metsast välja oli veetud, sest paljud puud andsid kaks-kolm palki välja. Põletispuud minul metsast välja ei olnud veetud.

Palkide väljavedu ise sündis märtsi keskel, pärast terve võlguoleva metsa ostuhinna 130.000 marga suuruses ärasaatmist metsaülemale. Et metsaülem seda raha postipealt ära ei toonud, ei ole minu süü, ja mina seda ei teadnud. Kuid minul oli arvatavasti õigus tuulemurru puid ka ilma ostuhinna tasumiseta välja vedada, kuna eelstiteeritud määruses on öeldud, et tuulemurru puud antakse tasuta. See õigus oli siiski lepingu alusel vaieldav, sellepärast mina seda ei kasutanud. (Vahelhüüe J. Vainu, stp poolt.)

Edasi väidab rkl. Ast, et mina olevat puud edasi müünud 6. jaanuaril 1925. a., enne kui mul raiumiseõigus tekkinud. Lepinguga järgi on tõesti kasvavate puude edasimüük ilma met-

savalitsuse nõusolekuta keelatud. Kuid mina ei ole üldse kasvavaid puud müünud, vaid valmis metsamaterjale. Kuid ka neid ei ole mina müünud enne terve metsa ostuhinna tasumist vaid pärast seda, olgugi et mul selleks õigus oli. Metsa terve ostuhinna võlguoleva osa 130.000 marka tasusin mina ära 2. märtsil 1925. a., kuid metsamaterjali müüsin lepinguga 22. märtsist 1925. a. Kuni 6. jaanuarini 1925. a. mina mingit lõplikku lepingut ei sõlminud, vaid eellepingu, ja ka ainult nende puude peale, mis mul juba 29. augustil 1924. a. välja olid makstud. Selleks on minul järgmine notariaalselt kinnitatud tunnistus, mille härra Laur juba ette luges: „Tõendan sellega, et 6. jaanuaril 1925. a. minu ja härra Tiefi vahel puumaterjali ostu eellepingu sõlmimisel viimane oma õiguste tõenduseks ette näitas raiepileti, mille järgi temal puude väljavedu Pilka metsast lubatud oli umbes selle arvu puumaterjali peale, mis tema minule müüa lubas. Lõplikult sai metsamaterjali ostu-müügi tingimuste üle kokku lepitud 22. märtsil 1925. a.“ Allkiri M. Massakas. See tunnistus on 1925. aastast.

Järelikult olen mina kõigiti lepingutingimuste järgi käinud. Võiks aga siiski veel üks etteheide tulla. Olgu kuidas on omavoliga või lepingu täitmisega, kuid asunik Tief oleks pidanud oma metsa hoidma igal tingimusel, seda mitte raiuma. Arupärijatel ongi kalduvus metsade hoidmist asunikule nii öelda moraaliküsimuseks teha. Kes metsa raiub talitab, olgugi seadusepärast, siiski halvasti kui kodanik. Ilma et mul seda seisukohta pruugiks kaaluma hakata, võin tõendada, et minu metsamüük täiesti minust ärarippumatuist põhjustest tarvilikuks sai. Väärtusliku osa metsast oli metsaülem maha raiuda lasknud. Ülejäänud osa tunnistab ta ise kasumetsaks kõlbmatuks. 199 kasvavat puud oli metsaostjate poolt kuni puu südameni sisse raiatud. Puud olid nimelt määratud asunikule ehitusematerjaliks, ja asunikud, raiudes puud metsas kuni südameni ja leides, et need seest punased on, ei raiunud edasi. Loomulik, et neid ei võinud ometi kasvama jätta. Samuti ei võinud ma jätta metsa lamama üle 300 tuulemurru puu. See teeb välja vähemalt 8.000 kantjalga puumassi. Oma majapidamiseks võisin kasutada ainult tähtsusetu osa sellest. Järelikult ei saa mulle metsamüügi eest ka mainitud, isegi kahtlasest seisukohast etteheiteid teha.

Kahjuks ei saa ma öelda sama mõnede tolaegsete metsaametnikkude kohta. Nende teguviis minu metsamüügi asjus oli mitte ükski lepingu, vaid ka üldiste seaduste vastane

Esiteks ei olnud metsaülemal mingit seadusepärast alust minu peale protokolli teha omavolilise metsaraiumise pärast, kuna, nagu ma juba seletasin, meil minu metsa asjas eraõiguslik vahekorid oli ja see ei õigusta kriminaalkorras protokolli kokku seada.

Teiseks ei olnud metsaametkonnal mingit alust nõudmiseks, et ma tuulemurru koristamiseks pidin enne terve metsa ostuhinna tasuma. Lepingus on ette nähtud, et ei tohi metsa raiuda enne ostuhinna tasumist, kuid see tingimus ei või loomulikult maksev olla tuulemurru kohta. Tuulemurd on loomulik nähtus, mis ei olene krundipidajast. Kas pidin ma siis puud maha jätma? Siis tekiks ju niisugune olukord, et asunik tuulemurru pärast kahekordset kahju peab kannatama.

Juhataja **K. Einbund:** Rkl. Tief, Teie kõneaug on täis. Rkl. Penno annab oma sõnaõiguse rkl. Tiefile edasi.

O. Tief (as): Kolmandaks oli veel imeilikum nõudmine, et mina peaksin tuulemurru pärast metsa taksihinnale juurde lisama 25% taksi- ja turuhinna vaheraha. Lepingus niisuguse nõudmise võimalust ette ei ole nähtud. See oli seda loomuvastasem, et 1925. a. Riigi Teatajas nr. 5/6 avaldatud määruse järgi tuulemurru kasutamine sünnib tasuta. Selle määruse mõte seisab selles, et tuulemurd metsa hävitab, ta väärtust vähendab, ühe sõnaga — krundipidajale kahju sünnitab, mispärast tuleb viimast soodustada vähemalt sel teel, et tuulemurd tasuta antakse. Metsaametkond võis teatud õigusega väita, et see määrus minu kohta ei käi, kuna mul leping varem oli sõlmitud. Kuid edasi minna ja nõuda minu käest tuulemurru pärast lisatasu, metsa ostuhinna kõrgendust, oli täiesti metsaostu lepingu vastane.

Edasi. See seisukoht ei ole mul tekkinud tagantjärele, vaid seletasin seda ka metsavalitsusele juba 1925. a. Peab tähendama, et ka metsaametkonnas ostuhinna kõrgendamise kohta seisukohad nähtavasti lahku läksid. Metsaülem ei nõudnud minu käest lisatasu, vaid nõudis ainult tuulemurru koristamiseks terve metsa ostuhinna tasumist. Seda ma ka tein ühes vastuvaidluse avaldamisega, kuna metsade peavalitsus veel lisa nõudis, siis maksin ka selle, jällegi vastuvaidlust avaldades; maksin mitte riigi sissetulekuna, vaid metsade peavalitsuse deposiiti, kust ma pärast kõik sisse makstud summad tagasi sain. (A. Jõeäär, stp: Kõik saite tagasi? — Riigivanem J. Teemant: Jah, kõik sai tagasi! Näe, seda Teie ei teadnudki!)

Teie näete, et mõne metsaametniku ja minu vahel vaidlusevahekorid oli. Alguse sai see vaidlus tuulemurrust. Metsaülem seadis üles nõudmise, et mina ei või tuulemurdu koristada muidu, kui pean terve metsa ostuhinna tasuma. Mina vaidlesin selle vastu, asudes seisukohal, et minu käest võib sisse nõuda kõige rohkem tuulemurru puude väärtuse, või tuleb koguni anda tuulemurd kasutamiseks mulle tasuta 1925. a. eeltähendatud määruse põhjal. Ühtlasi asusin ma pärast 15. jaanuari 1925. a., mil ilmus Riigi Teatajas määrus, mille järgi tuulemurdu võis koristada raiepiletita, seisukohale, et küllalt on teatamisest metsnikule, et kavatsen tuulemurde koristada, kuna metsaülem raiepileti nõudmise juurde jäi.

Kumbki pool väljendas omi seisukohti selles mõttes, et vastane pool seaduse või lepingu vastaselt talitab. Sellepärast võib ka pealiskaudselt metsavalitsuse akte lugedes kõiksugustele eksiarvamistele tulla minu talituseviisi kohta. Seal on asja valgustatud ühe poole seisukohalt. Seda enam, et ühe osa metsaametnikkude juures eelarvamine iga asuniku suhtes valitseb, kes metsa tahab müüa. Sellepärast on ka juurdluses, mida toimetab sama metsaülem, kellega mina vaidlusevahekorras olin, materjal kogutud ühekülgsest, rääkimata sellest, et metsaülemal üldse õigust ei olnud selles asjas kriminaalkorras juurdlust toimetada. Näiteks on seal toodud metsavaht Paabuti seletus, et tema olevat märganud minu metsas omavolilist raiumist 24. detsembril 1924. aastal, see on jõululauapäeval. Minul ei oleks ju põhjust omavolilise raiumise fakti vastu vaielda, kuna see minu kohta igatahes ei käi. Samast juurdlusest on selgesti näha, et mina Tallinnas elades korraldusi ei ole teinud omavoliliseks raiumiseks. Järelikult ei oleks mina vastutanud omavolilise raiumise eest, kui niisugune oleks aset leidnud. Kuid omavolilist raiumist ei saa kindlaks teha ilma vastavate puude kirjelduseta sellekohases protokollis. Niisugust protokolli detsembris kokku ei olnud seatud, järelikult ei ole metsavaht Paabuti ütelusel mingit tõendavat väärtust arvatava omavolilise raiumise suhtes.

Metsavaht teab ju väga hästi, mis ta peab tegema, kui ta omavolilist raiumist märkab — sellest tingimata vastavale ülemale teatama ja ka ise tarviliikud sammud astuma omavoliliselt raiutud puude kindlakstegemiseks. Kui aga metsavaht seletab — ma 3 kuud tagasi nägin omavolilist raiumist, kuid sellest kellelegi ei teatanud ja midagi ette ei võtnud, siis on niisugusel tunnistusel nähtavasti mõni muu otstarb, või on protokolli kokkuseadja

oma iseäralik otstarb, mis tõselgitamisega igatahes ühenduses ei ole. (L. Johanson, stp: Oskate ennast puhtaks pesta! Suured tõllas, väiksed võllas!) Mitte sugugi, Teie peate silmas pidama, et see ametnik sai, mitte minu pärast, vaid muudel põhjustel, sealt kohalt ära viidud. (J. Vain, stp: Igatahes on see must krempel algusest lõpuni! Kui juba suured mehed nii talitavad, siis on see korrupsioon.) — Vahelhüüe pahemalt poolt: Igatahes niisuguse operatsiooni peale üks aus mees ei läinudki.) Ma ei taha üldist metsaametkonda süüdistada, aga üksikute metsaametnikkude advokaadiks võite Teie ju hakata, mina igatahes ei taha selleks olla.

Niisugust laadi on suurelt osalt see materjal, millest rkl. Ast oma andmeid ammutas.

Ma kordan, et mind isiklikult Paabuti seletus ei puuduta ka sel juhtumisel, kui see tösi oleks. Ma tõin vaid näite, missugusel kergel ja ühekülgsel viisil ametnikud võivad pabereid kokku seada, mida pärast mõned lugupeetud Riigikogu liikmed kõrge paatosega ette kannavad kui vääramata tõde.

Samas juurdiluses on tunnistaja Massakale sõnad suhu pandud, nagu oleks tema 6. jaanuaril 1925. aastal minu käest ostnud umbes 516 palki ja kõik raha ära maksnud. Need andmed on jällegi täiesti valed, nagu minu poolt ettekantud härra Massaka notariaalselt tõendatud allkirjaga tunnistusest näha. Seda tõendab ka järgmine härra Massaka kiri Tartust 26. märtsist 1925. a. „V. a. härra Tiefert! Saadan Teile siinjuures vekslid Mk. 67.400 (kuuskümmendseitse tuhat nelisada marka) palkide ostu arvel. Kätesaamisest palun teatada. Austusega (allkiri) Massakas“.

Järelikult maksis härra Massakas eellepingu kokkuseadmisel mulle ainult käsiraha 20.000 marka, kuna ülejäänud summa ära tasus vekslites pärast lepingu sõlmimist 22. märtsil 1925. a., see on kaua pärast seda, kui mina terve metsa ostuhinna olin tasunud. Loomulikult ei olnud 6. jaanuaril ka kokkulepet palkide arvu kohta. Nende arv sai teatavaks minule enesele ainult märtsikuus, mil lõpetati tuulemuru ülestöötamine. (L. Johanson, stp: Mis asunik Teie olete, kui Teie ei tea, mis Teie metsas tehakse?) Esialgne kokkulepe oli, nagu ma tähendasin, raiepileti alusel, ja see sai pärast 22. märtsil 1925. a. täiendatud, kui selgus tuulemurrust saadav puumaterjal.

Lõppude-lõpuks ei ole kõik muu olulise tähtsusega, kui küsimus, kas mina olen riigi majandusliikkudele huvidele kahju teinud oma tegevusega kui Pilka asunik. Ja sellest sei-

sukohast ei või ometi mulle midagi ette heita. Tuulemuru koristamine on majanduslikult tarvilik. Metsa ostuhinna tasumisest ei ole mina kõrvale puigelnud. Kui mina oleksin ka mõnesuguseid vormivigu teinud, ütleme, oleksin pidanud raiepileti võtma tuulemuru koristamiseks, siis lubage ometi küsida, mis huvi on arupärijatel asunikkude vormivigade vastu?

Mina olen talitanud otsekohe ja avalikult. Olen teatanud metsaülemale ette, et kavatsen metsa müüa, olen ka teatanud tuulemuru koristamisest — kindla teadmise, et minul selleks õigus on. Ja vastavad kompetentsed ülemused ei ole ka mind milleski süüdi leidnud olevat.

Sellest ülevaatest peaks küllalt selge olema, kes selles asjas seadusepärastalt talitas, kes mitte.

Edasi peatun veidi küsimuse juures, kui võrt kasulik metsa omandamine ja edasimüümine minule oli. Selle selgitamine on õpetlik selles mõttes, et ta valgust heidab küsimuse peale, kas asunikud suuri vahekasusid ei saa oma metsamüügiga.

Peale ehitusepuude, mis arvest välja jätan, oli minul ostetud: rikutud puid 199 — 16,58 kantsülda hinnaga — 23.880 marka; peeneid tarbe- ja küttepuid 1783 — 89,67 kantsülda — 146.996 marka: Kokku maksin — 106,25 kantsülla eest — 25% lisa juurde arvates — 216.586 marka.

Kõik 1924./25. aasta talvel raiutud puude materjal sai metsaülemale poolt ametlikult üle mõõdetud ja leidus 27 kantsülda põletispuid, see on 81 jooksvat sülda arssinapuid ja 516 palki.

Nende müügist sain: Massakalt 12,5 kantsülla — 4370 k. j. eest à 20 m. — 87.400 marka; 27 kantsülla puude s. o. 81 jooksva sülla eest à 1000 m. — 81.000 mk. kokku 39,5 k. s. eest — 168.400 marka.

Kulud: küttepuid lõikus ja ladumine à 230 m. jooksev süld — 18.630.—, palkide lõikus à 15 m. palk — 7.740.—. Kokku 26.370.—. Peale selle tööde juhtimise kulud 16.840 mk. Edasi, et metsa hinda ära maksta, laenasin Eesti pangast osa ja maksin 3 kuu eest 150.000 marga pealt protsente 4.500 marka. Üldkokkuvõttes on müüdud metsa tegelik hind, kulud maha arvatud, 120.690 marka. Makstes metsa eest 216.568 marka, sain tagasi ühe aasta jooksul 120.690 marka, nii et mul jäi kapitali metsa alla seisma 95.878 marka. (Hulgalisel vahelhüüed pahemalt poolt. A. Veiler, röer: Ei maksa metsaga hangeldama hakata. Naer. Riigivanem J. Teemant: Veiler mõistab.)

Tänavu aastal ehitasin ma talus elumaja, milleks märksa rohkem metsa läks, kui normi järgi määratud. Ja leian, et vahepeal koristatud tuulemurd ja järelejäänud mets, kui seda likvideerida, kuidagi ei või tasuda minu käest nõutud ostuhinna ülejääki ühes kapitali protsentidega. Minule näib, et vaevalt võib otsadega kokku tulla siis, kui mets arvestada taksihinna järgi. (K. Ast, stp: Teie jätsite raiumise seisma, kui talu ühes metsaga Teile anti.) Talu anti autasuna omanduseks 1925. aasta lõpul ja raiumise jätsin seisma 1925. a. kevadel.

Ühtlasi on minul kindel mulje, et minu metsamassi arvestus metsaametkonnas on olnud niisugune, et ülestöötamisel arvestatud massi raske on kätte saada. See mulje ei ole minul üksi, vaid seda näitab juba metsaametkonna ja eraarvestuse — näiteks Maurachi — tabelite lahkuminek.

Muidugi, kui mina isiklikult oleksin saanud metsa ülestöötamist juhtida, siis oleksid mõned kulud tegelikult ära jäänud. Kuid arvestamisest ei ole põhjust neid välja jätta.

Sellepärast on täiesti aluseta kõik süüdistused, nagu oleksin oma metsaga hangeldanud ja suuri vahakasusid saanud.

Samuti on täiesti ekslik arvamine, et teised asunikud oma metsa müües suuri vahakasusid teenivad, eriti kui arvesse võtta maa üleskultiveerimise kulusid, mis varem või hiljem tulevad teha. Ainult need asunikud, kes metsa müüvad hooneid ehitamata ja siis krundid maha müüvad, võivad vahakasusid teenida. Kuid nende protsent on väike, ning põllutöoministeerium on selle nähtusega alati järjekindlalt võidelnud. (Vahelhüüded.)

Ma olen oma talus 40 vakamaa peale torustiku sisse seadnud, olen hooneid ehitanud ja palju ümber korraldanud. Igatahes olen rohkem sinna raha matnud, kui temast ära müües saaksin.

Üldkokkuvõttes kinnitan: Mina ei ole kunagi omavoliliselt metsa raiunud ega sellega spekulerinud; niisama ei ole mina Riigikogus tõeludele mittevastavaid seletusi andnud.

K. Ast (stp) (fakt. märk.): Kuna mina praegu enam pikemalt kõneleda ei saa, olen juba enne mitmel korral kõnelenud, siis toon veel ette neli faktilist märkust.

1) Seletab härra Tief, et temal seaduse järgi õigus oli — raietunnistus või -pilet oli olemas. Siiski palub aga härra Tief, et temale see luba antaks ja pakub selle eest 130.000 marka. (Kohtuminister O. Tief: See määrus tuli hiljem välja.) Hiljem! Selles see asi seisabki, et hiljem!

2) Teine faktiline märkus seisab selles, et härra Tief räägib, et ta müünud need puud Massakale, mis ta mädapuudena müüa võis vastava raiepileti alusel.

3) Kolmas faktiline märkus seisab selles, et kaks metsnikku tunnistavad, et raiumine sündinud omavoliliselt detsembrikuul: kui mädapuud olid raiutud, siis hakkas omavoliline raiumine Otto Tiefsi poolt.

Kui nüüd tagantjärele seletatakse ja kahtluse alla seatakse need inimesed, et nad on valet tunnistanud, ja kui nii kriminaalselt hakatakse kujutama, siis küsin mina, missugune väärtus on neil kirjadel, mis Massakas Tiefile tagantjärele on saatnud. (Kohtuminister O. Tief: Kuidas tagantjärele, need olid 1925. a.)

4) Ei tule nii palju seda küsida, kui palju härra Tief ainelist kahju on teinud, vaid seda, kui palju on tema kindral-prokurörina kahju teinud õigusemõisteid väänates.

Juhataja **K. Einbund**: Kõneleja härra Ast, tahtsin tähendada seda, et Teie olete faktilise märkuse piiridest kaugemale läinud. (Riigivanem J. Teemant: Temperament keeb üle, mis seal teha!)

Avaldan ettepanekud: rkl Astilt on esitatud ülemineku-vormel: „Ära kuulates Vabariigi Valitsuse vastuse Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma arupärimisele metsade ja parkide laastamise kohta, tunnustab Riigikogu selle vastuse mitterahuldavaks ja läheb päevakorras edasi.“ See on motiveeritud ülemineku-vormel. Peale selle on rkl. Fuksilt liht ülemineku-vormel: „Riigikogu, ära kuulates Vabariigi Valitsuse vastamise Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma arupärimisele metsade ja parkide laastamise kohta, läheb päevakorras edasi.“ Hääletamise korra kohta nõuab 17 Riigikogu liiget kodukorra § 83. põhjal, et rkl. Asti ülemineku-vormeli hääletamine sünniks kinniselt. (Hüüded paremalt poolt: Mis jaoks? — A. Jürman, põl: Kinnise hääletamise asemel nõuan nimelist hääletamist.)

Ma kuulen ettepanekut korra kohta, et hääletamine sünniks nimeliselt. Asun kindlakstegemisele, kas $\frac{1}{3}$ koosolijaist Riigikogu liikmeist soovib nimelist hääletamist. Palun sekretäri helistada kõrvalruumidesse. (Sekretär helistab.) — (A. Jürman, põl: See on täiesti korra vastu kinnist hääletamist arupärimise puhul nõuda.) Palun sekretäri kindlaks teha, palju on koos Riigikogu liikmeid. (Vahelhüüded pahe-malt poolt. — J. Tõnisson, rhv: Mina teen, mis mina tean. — O. Gustavson, stp: See viigileht ei varja midagi. —

K. Ast, stp: Aga, aga....—J. Tõnisson, rhv: „Aga“ on valus mõnelegi. K. Ast, stp: See on teie venitamine, teie „aga“. — Parevalt poolt: Salane valitsuse kukutamisel! Koos on 90 Riigikogu liiget. Palun Riigikogu liikmeid, kes soovivad nimelist hääletamist, käed üles tõsta. (Hääletatakse.) Nimelist hääletamist soovib 44 Riigikogu liiget, seega sünnib rkl. Asti ülemineku-vormeli hääletamine nimeliselt. Ma kavatsen hääletada kõige esmalt rkl. Asti ülemineku-vormeli ja selle järele rkl. Fuksi ülemineku-vormeli.

O. Liigand (rhv) (hää. mot.): Eesti rahvaerakonna Riigikogu rühm on ikka seisnud sellel seisukohal, et meie riigimetsa üldine pindala, kui ka tema väärtus ei väheneks, vaid et see tõstetud saaks ja kasvaks. (Vahelhüüe pahemalt poolt: Uuesti peale, 2 päeva on räägitud. — Põlis rahvaerakonna seisukoht.)

Kui meile on paistnud, et meie metsamajandust selle põhimõtte järgi ei teostata, oleme sõna võtnud selle vastu niihästi Riigikogus kui ka ajakirjanduses. Samal põhjusel oleme toetanud ka käesoleva arupärimise vastuvõtmist Riigikogus ja ootasime huvitusega põllutöömistri vastust. See vastus on nüüd antud, ja selles on põllutöömister rõhutanud, et tema meie riigi metsamajapidamist juhtida tahab samade põhimõtete järgi, nagu meiegi seda õigeks peame, see on, et meie riigimetsa üldist pindala ega väärtust ei vähendata, vaid ümberpöörduvalt, et seda tuleb tõsta ja suurendada.

Meie tunneme selle seletuse üle rahuldust ja tahame uskuda, et põllutöömister seda seisukohta edaspidi tõesti ka tegelikult täies loiaalsuses püüab läbi viia. (J. Voiman, stp: Kuidas Tiefertiga on lugu?) Seda asja ma puudutan kohe. Läbirääkimiste jooksul on puudutatud ka üksikuid nähtusi meie riigimetsade kasutamise alal, nagu seda on näiteks asunik Otto Tiefert metsaraiumise lugu, mida vormilisest seisukohast on arvustatud. Kui need küsimused eriti päevakorrale tuuakse, siis võib neid ligemalt käsitleda, kuna nende nähtuste vormal-juriidilise külje käsitlemine praeguse arupärimise puhul küllaldast selgust anda ei saa. Sellepärast ei saa ka praeguse arupärimise peamine koht neist üksikutest kõrvalnähtustest välja minnes seisukohta võtta. Selles mõttes ja lootuses hääletab Eesti rahvaerakonna Riigikogu rühm käesoleva arupärimise puhul liht ülemineku-vormeli poolt. (Vahelhüüe J. Tõnissoni, rhv poolt. — J. Vain, stp: See kõksutamise on ka ulakus! J. Tõnisson, rhv: Mis Teie kõ-

misete! Igaüks tohib karjuda sellepärast, et tal on suu.)

Juhataja **K. Einbund**: Kõigepealt tuleb hääletamisele rkl. Asti ettepanek. (Ägedad vahelhüüded.) Palun Riigikogu liikmeid rahu pidada. Siis tuleb hääletamisele rkl. Fuksi ettepanek. Rkl. Asti ettepaneku hääletamine sünnib nimeliselt. Kes rkl. Asti ülemineku-vormeli poolt, see vastab „poolt“, ja kes vastu — see vastab „vastu“.

Adamson, Mart — poolt, Akel, Friedrich — vastu, Anderkopp, Ado — poolt, Anniko, Heinrich —, Arras, Konrad — vastu, Ast, Karl — poolt, Baars, Kaarel — poolt, Baranin, Peeter —, Eilman, Bernhard — poolt, Einbund, Karl — vastu, Ellison, Hendrik — poolt, Freiberg, Karl — poolt, Fuks, Johannes — vastu, Grigorjev, Vassili —, Grimpel, Arnold —, Gustavson, Oskar — poolt, Hasselblatt, Verner —, Holberg, Johan — vastu, Hünerson, Jaan — vastu, Johanson, Ado — vastu, Johanson, Leopold — poolt. (L. Johanson, stp: Ado võib vastu olla, aga Leopold on poolt!) Jonas, Erich —, (Vahelhüüe paremalt poolt: Valaskala kõhus!) Juhkam, Mihkel — poolt, Järve, Peeter — vastu, Jõeäär, Aleksander — poolt, Jürman, August — vastu, Kaarna, Christjan — poolt, Kalbus, Tõnis —, Kask, Oskar — poolt, Kerem, August — vastu, Kink, Eduard — poolt, Klesment, Johannes — poolt, Kornel, Karl —, Kornell, Aleksander — vastu, Kurtschinsky, Mihail —, Kärner, Aleksander — poolt, Köster, Oskar — vastu, Laarman, Mats — vastu, Laidoner, Johan — vastu, Lattik, Jaan — vastu, Laur, August — vastu, Lehtman, Johannes — vastu, Liigand, Oskar — vastu, Luik, August —, (A. Grimpel, väljasp. rhm: Venemaal! Naer!) Loosalu, Jakob — vastu, Lorenz, Gustav — vastu, Maaker, Villem — vastu, Martinson, Hans — poolt, Martinson, Märt — vastu, Martna, Mihkel — poolt, Maurer, Theodor — poolt, Mälberg, Jaan — vastu, Mõttus, Alfred —, Mürk, Johannes — vastu, Oja, Benedikt — poolt, Oinas, Aleksander — poolt, Ottas, Georg — vastu, Penno Rudolf — vastu, Pesur, Eduard — poolt, Piiskar, Jaan — poolt, Pool, Theodor — poolt, Pukk, Otto — vastu, Päts, Konstantin — vastu, Raudkepp, Leopold — vastu, Rebane, Hans — vastu, Reil, August —, Saar, Jakob — vastu, Schilling, Karl —, Schulbach, Arnold — poolt, Schütz, Peeter — poolt, Semjonov, Nikita —, Sepp, Johan — vastu, Sikkar, Johannes — vastu, Soonberg, Karl-Johannes —, Soots, Jaan — vastu, Spreng, August —

poolt, Sulg, Edgar — vastu, Sternfeldt, Aleksander — vastu, Tallmeister, Theodor — poolt, Tamm, Karl — vastu, Tammann, August — poolt, Teetsov, Jaan — vastu, Teemant, Jaan — vastu, Tief, Otto — vastu, Tiks, Jaan — poolt, Tonkman, Kustas — vastu, Toomel, Aleksander-Rudolf — vastu, Tupits, Artur — vastu, Tõnisson, Jaan — vastu, Tõllasepp, August — vastu, Usai, August — poolt, Vain, Jaan — poolt, Veiler, Aleksander — poolt, Vessart, Villem — vastu, Vestholm, Jakob —, Virma, Karl — poolt, Voiman, Jüri — poolt, Vomm, August — poolt, Vreeman, Richard — vastu, Zimmerman, Johannes — vastu. (L. Johanson, stp: Isegi riigikontroll!)

Rkl. Asti ülemineku-vormeli poolt on 36 häält, vastu — 48, seega on ülemineku-vormel tagasi lükatud. Hääletamisele tuleb rkl. Fuksi ülemineku-vormel. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Fuksi ülemineku-vormel vastu võetud.

11. Riigikogu järgmise koosoleku aja ja päevakorra kindlaksmääramine.

Abiesimees **R. Penno**: Teen juhatuse nimel ettepaneku, pidada homme, s. o. 11. novembril, kell 5 p. l.

Riigikogu koosolek, võttes päevakorda need seaduseelnõud, mis tänase koosoleku päevakorras pärast praegu lõpetatud läbirääkimisi, juurde võttes ainult üks seaduseelnõu — linnade ja alevite maaga varustamise seadus — maakomisjoni ettepanek — 9. päevakorra-punktina. See seaduseelnõu on täna Riigikogu liikmetele välja jagatud.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud. (Hüüded: Lõpetada!) On ettepanek, lõpetada koosolek. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 14.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **K. Einbund**.

Abisekretär **J. Piiskar**.

